

ARGIA

nola
ligatzen duten
mutilek





Zuk ere esan euskarari Bai.

40.000 adineko pertsona Euskal Herrigintzan Euskara ikasten ari dira

40.000 adineko, euskara lortzeak eta erabiltzeak Euskal Herriarentzat duen garrantziaz jabeturik, gure kulturaren sustrai eta oinarri delako hain zuzen, ari dira euskara ikasten.

Euskaltzaindiaren JAGON sailean Alfabetatze Euskalduntze Koordinakundeko ikasturteak jarraitzen dituzten 40.000 ikasleek osatzen dute A.E.K.

A.E.K. hain zuzen, honoko hauek ditu helburutzat:

- Bere garaian Euskal Herrian, eskolen bidez ikasteko aukerarik izan ez zuen adineko edozeini euskara ikasten lagundu.
- Eskola adinetik kanpo dauden euskaldunak alfabetatzea.
- Behar den materiale didaktikoa gertatzen laguntzea.
- Adinekoen Euskal Eskolak hezkuntz mailan gehitzea bultzatu alderdi guztietatik.

Gaurregun A.E.K.-k 40.000 ikasleren irakaskintza koordinatzen du Euskal Herri osoan, taldeka eratuz, talde bakoitza bere irakasle-arduradun batekin.

40.000 hauen kostoa, ikasleko eta ikasturteko, 10.000 pezetan datza. Baina, ikasle askok diru hori ordaindu ezin duenez aparte, A.E.K.-k ez dio inori ere kopuru hori osorik kobratzen "gehiegi baitirudi eskubide den zerbaitegatik kobratzea eta esku-bide denez gero dohan izan behar du".

Gaurregun defizit ekonomikoa %50 da.

A.E.K. laguntza bila datorkizu 40.000 ikasle hauek beren ikasturtea jarrai dezaten.

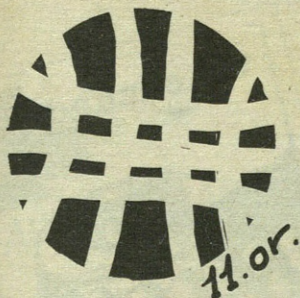
Medio ekonomiko urrien eraginez irakaskintzaren kalitatean beherakadarik egon ez dadin.

40.000 hauek askoz gehiago izan daitezen.

aek

ALFABETATZE EUSKALDUNTZE KOORDINAKUNDEA

EUSKALTZAINDIA

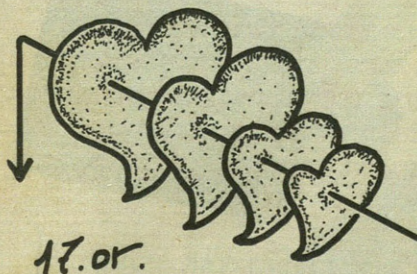


Emakumeekin izaten omen diren samurtasunak eta galanteriak puntu batetaraino iristen dira bakarrik, ez bait dirudi Yeserias-eko espetxean halako gauzetarako lekurik dagoenik. Ez baduzue sinisten, irakur ezazue Yeseriaseko espetxean preso dauden emakumeek bidalitako artikulua, non «bizi» diren eta nola tratatzen dituzten kontatzen digun artikulua.

Sekulorun sekulotan neska mutilen artean egindako atximurrek beti aurkitu dute bide egokia.

Baina gaurko bideak eta gure gurasoenak ez dira berdinak, bistan da, gaur egun mutilek nola ligatzen duten aztertu nahi izan dute L.BASTIDAK eta JEXUX IJURKOK, baina bereziki nesken ikuspegitik begiratuta.

Beren galderen erantzunak eskaintzen dizkizuegu.



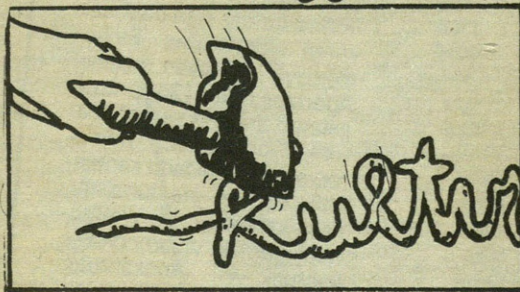
22.or.

PRENTSA EUSKARAZ izeneko kanpaina nahiko pasata dugunean, oraindik ikusten ditugu nonahi haren oihartzunak, eta horietako bat OLARIAGAK aste honetan eskaintzen duen komikia da. Alde batzuetan eztabaidagarri gertatu zen kanpainaren ikuspegi berri bat.

Eztabaida luzea da unibertsitateari buruz ireki zena eta oraindik bukatzeko itxurarik ez duena. Honetaz kultur sailean badira bi artikulua interesgarri.

Bata ANA AIZPIRIK idatzitakoa, Leioako kultur lantegiei buruz, eta bestea kazetaritzako fakultate baten beharrari buruz, IDOIA JAUREGIK idatzita azken hau.

Bi kazetari berrik idatzitako bi artikulua interesgarri.



ARGIA

Lehendakari: Kaetano Ezeiza.

Zuzendari: Elixabete Garmendia.

Zuzendari Ordezko: Pilar Iparragirre.

Idazleak: Estepan Aldamiz, Jokin Ansorena, Ladix Arrosagarai «Astema», Mikel Atxaga, Lurdes Auzmendi, Balere Bakoikoa, Inozentzio Bujanda, Joxe Manuel Bujanda, Felix

Ibargutxi, Rufino Iraola, Mikel Iribarren «Xinaberri», Julen Kalzada, Iñigo Lamarca, Josu Landa, Txema Larrea, Pello Lizarralde, Gorka Reizabal, Andoni Sarriegi «Murmendi», Joseba Sarrionandia, Jon Urrujulegi, Joxemari Velez de Mendizabal «Mendiaga», «Xalbardin», Josemi Zumalabe.

Marrakzi eta diseinuak: Joxemari Aleman, Guru, Antton Olariaga, Rotu, Tororo, Josemi Zumalabe.

Argazkilariak: Koldo Aretxaga, Arturo Delgado, Philippe Etcheberri, Loubet, Luis Mitxelena, Txema Ormazabal, Luis Otaegi, Roberto Zarrabeitia.

Publizitatea: Joxe Mari Ostolaza.

Jabe: Zeruko Argia Kooperatiba.

Modizitegiak: Ortzadar Laboratorioa, Semi, Ernio.

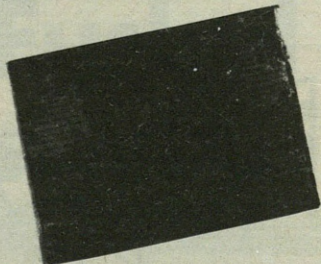
D.L.: 80-1963.

HARPIDA SARIA:

Barruan	2.300 pta.
Estatuturik Kanpora	2.900 pta.
Airez	4.400 pta.
Ale bakarra	60 pta.

aste Giroa

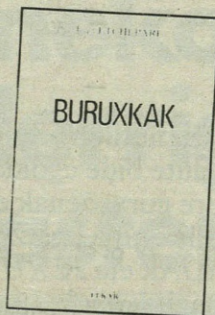
LIBURUAK



BURUXKAK.— Jean Etchepare, Elkar editoriala, 195 or., 350 pta.

Liburu hau ere, Pierre Lafitte-ren eskutik kalera 877-1935 urte tartean gertatu zen. Liburu honen Elkar editoriala, 203 or., 250 pta.

Izenak iadanik nolabait adierazten duen bezala, liburu hau kantu bilduma bat da. Kantu guztiak herri kantutak dira, eta jaso dituenak I. Pierre Lafitte izan da, musikaren aldetik Paul Etchemendyk laguntzen diolarik. Agertzen diren 120 kantutak gaiaren arauera sailkapenaturik daude, hots, I. herriaren alde, II. soldado kantutak, III. etchea eta lurra, IV. itsas-kantutak, V. kantu-hunkigarriak, VI. amodiozko kantutak, VII. amokantutak, VIII. alegiak, IX. irri-kantutak, eta bukatzeko, X. jendeta-lehen argitaralpena 1910-ean egin zen, aurretik Eskualduna errebistan azaldu baziren ere. Esan digutenez, beste argitaralpen bat izan zuen eta horretan, Lafitteren eskutik ere, bi kapitulu zentsuraturik omen zeuden, hain zuzen ere amodioaz eta amodioaren inguruko gaiak ari zenean. Orain osoa datorkigula dirudi, eta bertan gai gaztun aski dastatzeko posibilitatea izango dugu, benetan erraz eta arduraz irakurtzen den liburu horietako bat bait da.



EL CARLISMO DE LOS VASCOS.— Justo Gárate, editorial Añamendi, 232 or. 450 pta.

Egilea Bergaran jaioa baina Argentinan bizi da. Honen aurretik sei bat liburu ditu argitaratuta, eta bere «curriculum»-ean euskaltzaina eta beste instituzioetako partaide dela irakur dezakegu. José M^a de Lacarra-k egiten dio hitzaurrea, eta liburuari berari eusten badiogu, berehala konturatzeko gara bere ikuspegi pertsonalaren arauera oso eskema osatua eskaintzen digula. Aurrekoen ondoren, auziaren bi aldeak agertzen dizkigu, Castilla eta Euskal Herria alegia, geroago karlistaden jatorria aztertzen duelarik.



EL PODER CAMBIA DE MANOS.— Czeslaw Milosz, Destino, 273 or., 250 pta.

Normalean aldrebes gertatzen bada ere, liburu honen azala askoz handiagoa egilearen izenaren letra tipoa, nobelaren izenarena baino. Hau hasera batetan harrigarria baldin bada, azpian 1980ko nobel saria irabazi duena dela esplikatzeko badigute, orduan ez dago dudarik saltzeko teknika bat besterik ez dela. Honetatik aparte, beti hainbeste iskanbila sortzen dituen nobel sariaren aurtengo edizioaren hartzaile honen nobela honetan gerrate mundialaren denboran kokatuta dago, eta bertan kontatzen zaizkigu alemandarren zain dagoen gudaloste polakoaren gorabeherak. Hala ere, lehen maila batetan gaia bosterea lortzeko borroka baldin bada ere, benetan ager den borroka arimari dagokiona da.

ALDIZKARIAK

OH!
1980ko azaroa, 5. alea, 75 pta.

Geu-ARGIA eta
ANAITASUNA— euskal
prentsa baldin bagara, be-
rak euskal poza direla alda-
rrikatuz, hor kaleratu zaigu
hilabete onetan ere OH!
EUSKADI aldizkaria.
Dirudienez, —beste batzuk
bezala— nahiko haserretu-
rik daudeguretzat PREN-
TSA EUSKARAZ kanpainan
ez zutelako lekuri izan. Ho-
rretaz kontrazalean notatxo
bat aurkituko duzue. Gaine-
rantzekoan, ale honetako
elkarrizketa Gazteluri (ez
futbolariari, besteari)
eginda dago, eta pertsonaia
gonbidatu bezala, Joxe
Azurmendi. Bada ere azken
denbora hauetan hainbeste
ziri sartu dituen Iñaki Zubi-
zarretaren kritika bat eta,
ohitura denez— firmatu ga-
beko lanak, hau da, Oh!
Euzkadi taldekoek egindako
lanak. Hauen artean nabar-
mentzen diren gaiak litera-
turaren krisia, euskararen
inguruko auziak, eta euska-
raren irakaskuntza dira. Beti
bezala ere, bada bukaera
itzulpen literario bat.

Ciurrizekin hain zuzen, eta
hauekin batera Iñaki Casa-
bes eta Jimeno Jurioren ar-
tikuluak. hala ere, eta ba-
tzuek euskara nafarren hiz-
kuntza dela oihukatu arren,
aldizkari hau irakurriz badi-
rudi Nafarroan ez dela eus-
kararik egiten. Ea bada
hurrengoan.

KOMIKIA

IPURBELTZ.— 35.
zenbakia

Benetan pozik ikusten
dugu hilerio IPUR-
BELTZ komikiaren aleak
aleratzen, bata bestearen
atzetik. Dagoeneko 35. zen-
bakiraino iritsi da, eta gai-
nera ez du gelditzeko itxura-
rik. Erosten baduzue, zue-
kin izango dituzue MINTXO,
PRAKESTUAK, IKER
PRONTXIO ETA MARTXE-
LINO, JONE ETA JON,
KIPE eta IKAS-JOLAS sai-
lak, baita hurrengo aleetan
jarraituko diren historio lu-
zeak ere. Eros bada eta on
egin.

IARDUAK

ASTIGARRAGAN,
EUSKAL ESKOLEN ALDE
antolatu dituzte jaialdiak,
festak eta kultur ekintzak.
Hona hemen egitaraua:

AZAROAK 29 Larun-
bata; gaueko 9tan, Astigar
Txaranga eta gaueko
10etan, BENITO LERTXUN-
DIREN kantaldia, ondoren,
KARRAXI TALDEAekin
dantzaldia dagoela.

ABENDUAK 4 ote-
guna; gaueko 8tan, GIPUZ-
KOA filmea. egilea: Caro
Baroja.

ABENDUAK 5 ostirala;
Txillardegik emandako HI-
TZALDIA. Gaia: IRLAN-
DAKO HIZKUNTZ EGOERA

IRRINTZI.—
zenbakia

Dirudienez, aldizkari
hau Nafarroako PNVk ate-
ratzen du eta azalean ager-
den argazkia eta aldizkaria-
ren izenburu nagusia elka-
rrekin doaz dudarik gabe:
LA ROSONADA du izenbu-
rua eta honen azpian Roson-
fama eta elebrearen ar-
razki bat dator. Badira elka-
rriketa txiki batzuk ere,
Carlos Claveria eta Fernin

25

azaroa 30
abendua 7

ZALDIERRATU HATSA



DISKAK

ZALDIERRATU HATSA,
Iñaki Eizmendi.— Xoxoa
diskaetxea.

Hona hemen hain-
beste anuntziatutako Eiz-
mendiren LPA. Orain aur-
kezten duguna lehen zatia-
da, bigarrena otsailerako
anuntziatzen delarik. Kon-
ponketak izugarrizko inda-
rra ematen diotela, aurreko
linea berdinean lekutzen
dira diska berri honetako
kantak, hots, musika tradi-
zionala nolabait inguru urba-
nora egokitu nahi horrek
Iñaki Eismendiri eragiten
dion estilo horretan. Bene-
dion gustora entzuten den
diska, eta segun zein gauza-
tan aurrera goazela pentsa-
ratzen digun gauza horie-
tako bat.

irrintzi
Nº 3
LA ROSONADA





hesietako egaztiak eta lumazko ehiza



Hesi egazti deritzaienak hauek dituzue: oiloak, oilaskoak, oilarrak etxeko ahateak indioilarrak, gapoiak, pulardak, antzarak eta gineako edo pintada deritzaien oilaskoak, usakumeak, bilioak...

Sukaldariok 500 edo 600 gramoko udaberriko oilaskoei txita deitzen diegu, 600-tik 900-rakoei oilasko tomateroak, oilandak eta gero kiloeta erdi edo bi kilokoak oilaskoak.

Gero pularda dator. Hau oilo gizendu bat da pisu gehiagokoa eta haundiagoa gainera eta azkenik oilarra bere sabore berezi eta bortitzarekin.

Hegaztiei buruzko histori bat ere kontako dizuet. Behin nere lagun bati galdetu nion bere amaginarrebarekin ea zer moduz afaldu zuen. Eta horrela erantzun zidan: zopea ardoa bezain bero izan balitz ardoa antzara bezain zahar eta antzara nere amaginarreba bezain gizen ez nuke ez afari txarrik izango.

Lumazko ehiza ehizlariarentzat hiru motetan berezi daiteke:

- 1.— Landetako ehiza: basa oilarra, eperra etab.
- 2.— Mendiko ehiza: basoilo, gaileper, eperkume gris edo gorria, faisai, mendiuso, zozo, oilagor, larratxoria etab.
- 3.— Uretako ehiza: Ahateak, uroiloak, basantzara etab.

Ehiza norberak lortzen ez badu, ehizera joanda alegia, freskoa izatea kontuan hartu behar du, erosterakoan. Freskoa ez bada oso usai bortitza izaten du.

Eta lehen horrela jaten ohi-turik zeuden. Oilagorra esatebaterako mokotik zintzilikatzen zituzten eta lepoa puskatuz erortzen zirenean jaten ziren. Nik uste usteldurik jaten zituztela.

Ehizak egun batzuk behar ditu bai egoniam baino aste bete baino gehiago ez noski. Mesedez.

Ahateak, oilagorrek, osokumeak baserrikoak direnean oilaskoerrea bezala presta daitezke baina sutan denbora gutxiago edukirik noski.

K. ARGINANO

erreza

eperra dilistekin (lentejekin)

Behar dituzun jakiak hauek dira:

Bi eper laurdenaka zatituak, zerrigantza, 50 gr. urdai pusketan ebakia tipul bat, azanario bat txirrindoletan ebakia, 400 gr dilista, tuma brizna bat, erramu hostoa, sei tipulatxo, gatz eta piper hautsa, eta saltxitxa 100gr.

Lapiku batean zerrigantza jarri. horretan urdai pusketak, tipula eta azanarioa goritu. Dena gorritzen hasten denean eper bat bitan banaturik bota bertara eta sutan eduki berrogeita bosten bat minutu.

Beste lapiku batetan ur gutxi egosten dira dilistak, tuma,

erramu, tipulatxo, gatz eta piper hautsarekin. eperra bota bertara eta egosten eduko ordu erdiz. egosketa bukatu baino hogeimintu lehenago saltsitxak bota.

Utsuegia gertatu bada, lapikuaren tapa kenduz egosten jarrai, salda gutxitu arte.

eibar, herri laiko baten santu egunean

Mendiek ezartzen dioten estutasuna gainditu nahiz bezala, horietan gora igoz, baina halera amore eman beharrean, itolarria ezin disimulatuz. Dena da haundia eta txikia; haundiegia dagoen tokirako, gainezka bezala; txikiegia ezinaren ezinez. Txikiegia batez ere pausalekuak, egonlekuak. oraindik jubilatuta eta haur batzuentzako nolabaiteko gunea eskaintzen duen Untzagako plaza salbu.

Plaza sonatua, bigarren errepublikakoa inaugurazioaren lekuko izan zelako gutxienez. Geroztik ere makina bat gauza ikusi beharra gertatu zaio, baina hura adinakorik... Presa zuten eibartarrek Errepublika ezartzeko, ez bait zebilen alferrik langileen gehiengoa UGTren bideetatik. Beste errepublikanoekin bat egin eta laster jarri zuten Espainiako Erregen banderaren ordezkari Errepublika. Eskerrak ordu gutxitara beste herri batzuk ere jarraitu zitzaizkien, bestela auskalo zer gertatuko zen han.

Ordurako eibartarrek sortua zuten, kontsumoko kooperatiba batzuren ondoren, inguru hauekako lehen produkzioko kooperatiboa, nahiko zentzu onez ALFA deitua. Armak fabrikatzeko sortu ere, baina hortaz nazkatu-rik edo, geroago josteko makinak egiteari ekingo zion, ordurarteko produktu eibartarren zerrendari —eta aurreko mendean gauza desberdin ugari ateratzen zen gero herri horretako lantegietatik— beste bat erantsiz. Honela, gaur egun Eibarrek armez gain, josteko makinak eta bizikletak ere dakarzkigu gogora.

Eibarren bazen —eta bada, noski— nagusirik, baina langile-



goak ugaria izanik, sortu zuen han nolabaiteko bere kultura bat. Euskal Herrian beste inon ez bezala, sozialistek elizkizun propioak, zibilak, egiten zituzten han aspalditik «kuralaikoarekin» beraietako norbait hiltzen zenean; Francoren garaian ere gorde ahal izan zen nolabait tradizio hau. Egun ondo ezagutzen dugu, OSKORRIren bitartez, kultura horren beste adierazpide bat den forriaren kanta. Badira, eta ez bakarrak dudarik gabe, beste koplak batzuk ere. «Gerrako gure ibilerak»:

«Oraintxe kantatuko dizuet gure gerrako historia, egin dugu guk bizimodu bat guztiz ikaragarria: denbora dana pasatu degu egazkiñen igesian, purga bearrik ez degu izan gerra denbora guzian.»

Eta hurrengo bertsoak «Guregaitan ez dute esango balientiak geranik» dioen arren, ez ziren ez makalak izan eibartarrak hainbesterainoko ilusioz hartu zuten Errepublika eta honek zerkarrena defendatzeko orduan.

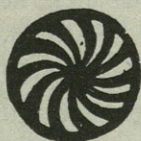
Egun, eta nahiz eta neurrigabeko hazte eta pilatzeak batere lagundu ez, badu oraindik Eibarrak bere izaera berezia, eta ez mintzaerari dagokionez bakarrik. Lanean eta burrukan dakien herri honek, badaki bizitzen ere. Jendea biltzen duten tokiek hori erakutsiko dizute eibartarrek beren festetako bat —elizako patroia duten San Andresena— ospatzen duten asteburu honetan.

E. GARMENDIA

**JOSE
ZINKUNEGIREN**

OPTIKA DONOSTIAN

URTEETAN LANEAN OHITUA



Hernani, 4

DONOSTIA

Transportes

azkar s.a.

ERAMAN-EKARRIAK, KAMIOIAUNDIAK

Barcelona, Zaragoza, València, Madrid,
Oviedo, Gijón.

Donostitik egunero:

Iruña, Bilbo, Gasteiz, Alicante, Elche, Elda,
Murcia, Cartagena, Granada, Almería, San-
tander, Valladolid, Zamora, Palencia, Sala-
manca.

Astean irutan:

Malaga, Sevilla, Jerez de la Frontera, Cadiz,
Lugo, Coruña, Orense eta Vigora joan etorriak

Urrutizkiñak: 552650 - 552654

Apartado 1381

Hernanirako bide nagusian,
ERBOGIA hauzoan

DONOSTIA



1

LEGE ANTITERRORISTA ORAIN IRRATIEN AURKA.

Gobernuak memoria ona duela frogatu digu oraingo honetan tolosarroi, duela 5 hilabetetik — tamalez— ixilik zegoen Satorra irratiko lau lagun: Jexux Mari Aranzadi, jexus Prados, Joseba Izagirre eta Ana Marijuan detentitu baititu. Adierazpen eskubidea praktikara eramatea terrorismoa omen da; Tolosako talde kulturalak, GAY taldeek, Ada musik, entrepresetako komiteak pentsatzen dutena zabaltzea terrorismoa omen.

Eta oraindik ere Helsinki-go giza-eskubideak betetzeaz hitz egiten jarraituko dute Madril.

2

HENDAIAN HERIOTZEA DANTZAN.

Jean Pierre Aramendi eta Jose Kamioren heriotza eta beste bederatz pertsonen zauriak izan dira Perez Llorcak, estatu espainoleko kanpo arazoetako ministroak, jaso duen lehen erantzuna. Perez Llorcak errefuxiatuak Iparraldetik desa-

SANTA ZEZILIA IGARO. Musikaren mundukoek ere badute bere festa. Urtero, azaroaren 22an soinu jotzaile, abeslari eta barrak ahalik eta modu hobere-

gertzea nahi zuen, horregatik abaitu zen Pariseruntz eta, nahiko alai, gauza konpontzeko bidean zegoelaren berri eman bezain laister «Hendayais» taber-

nean egun hori igarotzen saiatzen dira. Festa oro alaitu eta ornatzen dabiltenek, Santa Zeziliatan badirudi eskuak eta eztarriak inoiz baino arinago dituztela. Bere festa da, bere eguna.

5



LEPOA MOZTU!. Amasatarrek maite dituzte bere tradizioak, eta horien artean oilasko jokoa bereziki. Azaroan, San Martin de Tours egunean, Amasako gazteek oilaskoei lepoak moztzen saiatzen dira. Aurretik, musika eta dantza artean, baserriz baserri bildu dituzten oilasko guztiei.

Ez pentsa mutilek bakarrik parte hartu dezaketela festa honetan, aspaldidanik neskek ere bere trebetasunaren frogarik eskaini baitute. Aurten ere, txiki eta haundien kuriositatearen artean, ospatu dute oilasko jokoa. Argazkian aintzinako ohitura honen muestra bat.

4



nan zeudenei tiroz ekinez konponduko al da?. Betiko siglek erreibindikatu dute ekintza. Baina ezin ahantz giltzaileek muga pasatzea lortu zutela, eta hori ez dela hain erraza izaten mundu guztiak daki. Are gutxiago bat armaturik badoa.

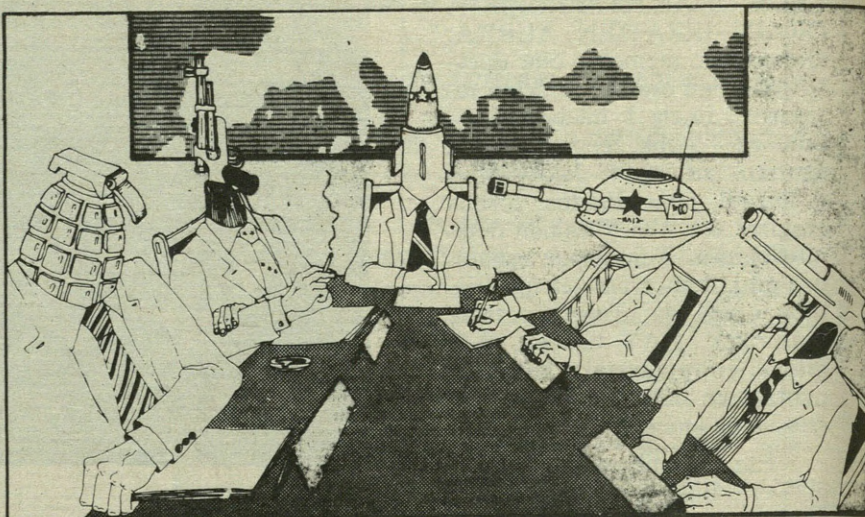
3

URAINIOARI UKO EGINEZ.

Euzko Jaurlaritzak aditzera eman duenez, Industria ministeritzat uko egin dio Iberdueroren eskaera bati. Iberduerok Lemoi-zen uranioa almatzen nahi zuen (zentralea bukatzeko denbora gutxi falta eta), baina ministeritza horrek debekatu egin dio. Ez da hau, inolaz ere, Iberduerok jaso duen lehen debekua. Ilegalitatez josirik dago Lemoi-ko zentral nuklearraren eraiketa, baina hala eta guztiz aurrera doa. Euzko Jaurlaritzak erreferenduma igaro arte uranio-rik bertan ez sartzea nahi luke. Ikasi behar horrela gertatzen den. Dena dela, eta badaezpada ere, erne egotea komeniko litza-keela deritzogu.

artistak aurretik ikusia

«Una larga y paciente investigación, según ellos, le ha permitido decir a la revista alemana «Stern» que los terroristas del grupo Baader-Meinhoff no se suicidaron en la cárcel, ahora hace tres años, sino que fueron asesinados» **dio CAMBIO 16en 468. zenbakiak, aurreraxeago adieraziz:** «A esa misma conclusión llegó, por el camino del arte, el artista alemán Odd Nertrun que ha pintado un ya famoso y polémico cuadro donde se ve cómo Andreas Baader, líder del grupo, cae fulminado por un disparo. La intuición ha ido por delante de la investigación»



COMBATE 210. zenbakian honela ikusten zuten «Conferencia de Cooperación y Seguridad Europea» delakoa.

hilketa baten frogak

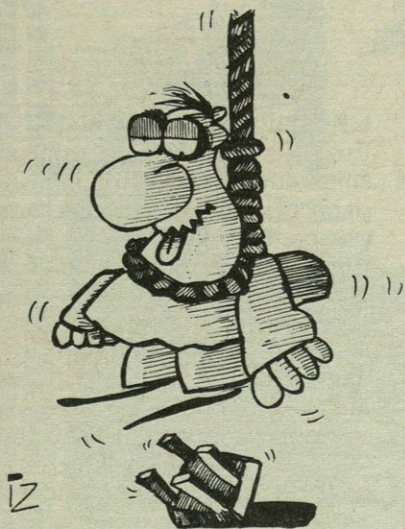
«Así «suicidaron» a la Baader-Meinhof» **dio INTER-VIUREN 236. zenbakiak** «!Aquí están las pruebas!» **batekin azpimarratuz. Hona hemen lanaren sarrera** «La fría y meticulosa justicia de la República Federal Alemana se ha tambaleado en estos días. Nuevas pruebas y verificaciones podrían demostrar que la muerte de Andreas Baader, Gudrun Ensslin y Jan-Carl Raspe, y la milagrosa supervivencia de Irmgard Möller, presentados como fruto de un alucinante «suicidio» colectivo en 1977, bien podrían ser el resultado de un premeditado asesinato.»

euskara irratia

HERRIA astekariaren 1574. zenbakian, «Frantes radioan euskarak leku gehiago ukanen duenetz» **titulupean, honoko hau agertzen da:** «Aspaldian Euskal Kulturaz axola zerbait dugunek biziki laburra daukagu frantses radioak euskarari uzten dion denbora: egunean 5 minuta. Heldu den urtean 20 minuta ba omen dituzke, martxotik aintzina. Agian bai, nahiz ez den biziki. Behar bada polliki polliki luzatzen ahalko zaizku emankizun labur horiek galdatzearen bortsax».

CIUDADANO

contribuye con el gobierno para paliar el paro



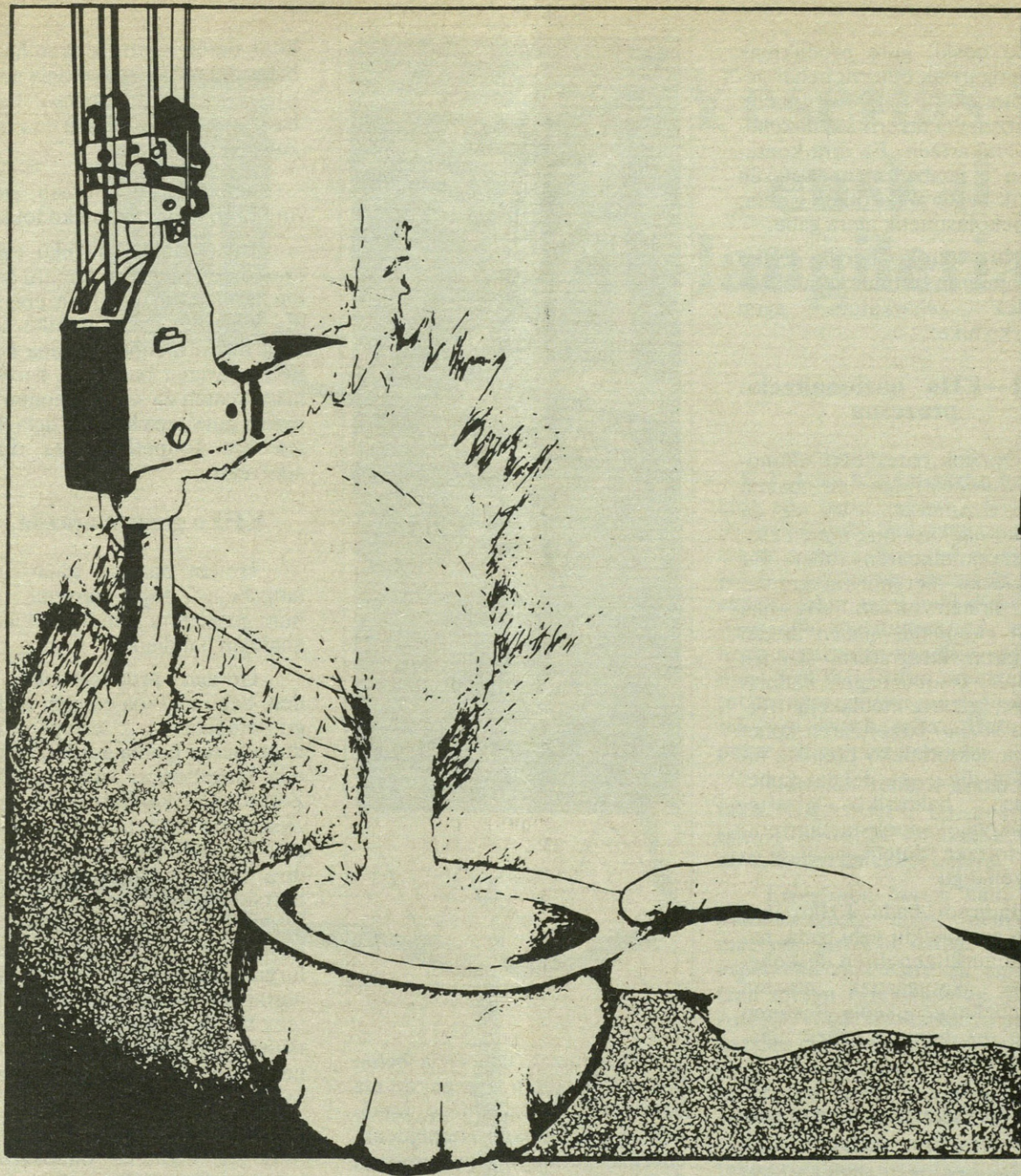
SUICIDATE

EL PAPUSen 340. zenbaki-tik hartua.



«Los próximos amigos de los rusos» titulupean, honoko argazki eta bere oina eskaintzen digu **MAGAZINen 21. zenbakiak:** «Los baluches han derrotado a muchos de los jércitos más poder-

rosos de la antigüedad, y tienen una larga tradición de lucha, que incluye tres alzamientos fracasados contra el Pakistán». **Horregatik egingo omen errusoan lagunak.**



euskal herriko industri birbihurketaz

EHan produzitzen diren produktuetatik ehuneko handi bat kanpoan (Espainian batez ere) saldu behar da. Honek noski sekulako garrantzia du gure funtzionamendurako. Honela adibidez krisiaren efektuak errezago

barneratzen dira eta bestalde behin «Euskadi» aldizkarian idatzi zenez «un planteamiento radicalmente independentista en este momento, no tiene sentido en cuanto que ciertamente por la linea comercial nos pueden yugu-

lar en 15 dias».

Honen aurrean zenbaiten ustez, Espainako merkatuarekin ahal den neurrian moztu beharko genuke, ekonomiarekiko deslotu, ta Europa begiratu. Horre-

tarako noski, gure produktuak konpetigarriak bihurtu behar genituzke, eta hau egin teknika inportatzen eta atzerri kapitala honera erakartzen. Ez dira konturatzan nonbait, menpekotasun batetik bestera igarotzen garela, menpekotasunetik atera gabe.

Nire iduriko berriz, EHko ekonomiaren birbihurketa bi norabidez zeharkatuta egon beharko luke:

1—EHa nazionaltzeko prozesua

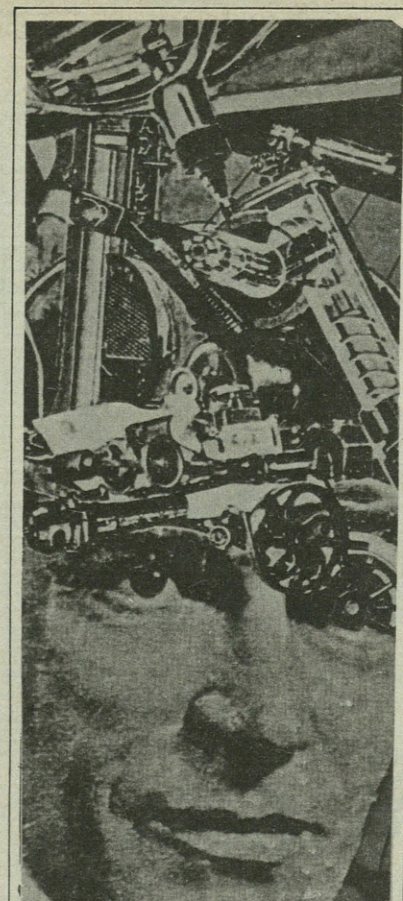
«Nazio» batek bere ekonomia autozentratua ez baldin badu, S.Amin-en ustez ez da egiazko naziorik hitz honen esanahi ekonomikoaren arabera. Ez du egiazko merkatu integratua. Egile honen hitzez, erresuma hauen ekonomia «haien artean oso gutxi integraturik dauden sektoreez osatuta dago». Palloixek ere, gizarte-moldaketa (formazio sozial) bakoitzaren koherentzia sektorialeko premiaz hitzegiten digu, eta delako koherentzia bakarrik gizarte-moldaketa kapitalista aurreratuek lortzen dutela garbi asko azaltzen digu.

Badirudi, bada, EHko ekonomia nazionaldu nahi bada, haren aurkitzen diren deskoherentzai ikaragarriak mozten saiatu behar genukeela. Besteren artean nik honako hauek aipatuko nituzke:

—Nekazaritzak duen tamaina tipia.

Izugarri da elikadurazko produktuetan EHak duendefizita. Hori dela eta, hemengo nekazaritza bilakatu eta goratu, eta haren produktuen lehen transformazioetarako industriak ipini behar lirateke, eta bidenabar, Iparraldearekin eta Nafarroarekin elkarganbioak ugaritu. Ildo honetaz adibidez, ikertu behar lirateke M. Gaviriak «Navarra: abundancia» liburuan Nafarroaz eta Arabaz erakusten dizkigun posibilitateak, eta Gipuzkoa eta Bizkaiko nekazaritzari irtenbide berriak bilatu.

—Energi sektorean dagoen defizit itzela.



Honetaz J. Olaberri behin baino gehiagotan hitzegin du eta berak esandako gehiago landu beharko litzateke. Irtenbideak, energia gutxiago kontsumitzen duten industrietara igarotzea (gaurko kontsumo ereduak aldatuz ere) eta energiaren aurrezkia bultzatzea izango lirateke bateko, eta energibide berriak (hai-zearena, eguzkiarena, etabar) potentziatzea besteko.

—Behin baino gehiagotan mintzatu da, industriarekiko zerbitzuek EHan duten desproporztionaltasuna, eta hura gainditzeko premiaz. Ez dugu uste beraz hemen luzatu behar dugunik.

—Menpekotasun eta teknologikoa ikerketa eza

Hau arras keskagarria da, erresuma aurreratuek gainera-

koaz duten kontrola egun honen bidez habudiki egiten dela admititzen badugu. Honetan, bada, badago zer potentziatu edo bultzatu ere.

—Industri sektorean siderurgiaren neurritz gaineko tokia.

Lanpostu bakoitzeko eskatzen du en inbertsio kopuru handia, kontsumitzen duen energia eta kanpoko eskariarekiko sortzen digun menpekotasuna kontutan hartzen baditugu, berehalaxe ikusten da sektore honen tamaina gutxitzea komeni dela, batez ere konpetigarri ez diren adarretan.

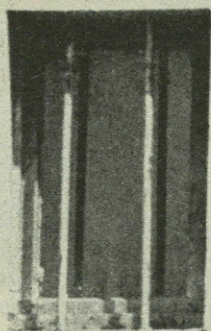
EHko gizarte arazoa.

Honen barruan gaur egun langabezia dugu aurrena, eta hura gutxitzea joan behar lukete ahalegin handienek.

Gorago proposaturiko bi-deei begiradaxoa ematen badiegu, berehalaxe erreparatuko dugu beren balioa gordetzen dutela langabeziari aurre egiteko. Zerbitzutan kapital-langile erlazioa txikia da eta inbertsio gutxiagoz lanpostu gehiago sortu ohi dira (gainera zerbitzuetako inbertsioek ongitasun handiago dakarkiotte jendeari). Beste horrenbeste esan liteke kapitala metalurgia eta zenbait sektoretatik ateratzen bada. Gaviriaren ustez, berak proposaturiko inbertsioek (Nafarroako eta Arabako nekazaritzan) lanpostu berri asko sortuko lukete. Etabar.

Orain arte esandako guztietatik ez litzateke ondorazatu behar, ordea, EH autarkiko huts bat defenditzen dugunik; industri birbihurketa egiterakoan, egun Espainiako merkatuaren barruan integratuta gaudenik ahanzten dugula; etabar. Baina garbidaude EHko ekonomiaren bakar-lantze edo monokultiboak ekar litzakeen ondoriak (bakar lantze hau nahiz siderurgiarena izannahiz petrokimikarena). Hemen norabide batzuk besterik ez dugu zirriboratu. Azken finean honen azpian dauden galderak hauek dira: nola autozentratu EHko ekonomia? Zeren kontra doakontzeptu hau.

Yeserias-tik euskal langileriari



Yeseriasko espetxean, E.T.A.ko bi adarretako burukide edo laguntzaileak izateagatik atxilotutako bederatzai emakumeok espetxe honetan egunoro jasaten ari garen bizimodu eta egoera jakin arazi nahi dizuegu. Aurtengo abuztuaren 13. egunean segurantza handiko «pabellon» hau terroristen espetxetzat jotzen dute, zerbitzuen nagusi batetik esan zigun bezalaxe. Hots, espetxe bat espetxe barnean.

Gurekin, zenbait erakundetako (GRAPO, PC (r), anarkistak...) beste 24 emakume bizi dira, hauen umeekin batera.

Erregimen berezi hau, zapaltzaileagoak diren neurriak martxan jartzean datza. Berak, espetxeko zuzendaritzak antolatzen dituen eginkizunetan (liburutegia, yoga, arte-lanak...) parte hartzea galarazten digute. Erregimen honenpean gaude, jadanik, espetxeko beste presoengandik erabat bazterturik, Gure egoera «celular» delako eta espetxeetako erregimen arruntaren artean aurkitzen da.

1. Pabellon celular hau erakunde batetako kideentzat izan da eratua. Badu jantoki bat eta bertan, frigorifiko eta harraskarekin batera telebista dago, honela hogeita hamairu pertsonen egoera neke gertatzen delarik. Badaude ere beste hamar metro kuadratzeko gela bat eta bi gela txikiago, bata pabellonen bizi diren umeentzat eta bestea gure ikasgela.

2.— Gauero hamaika t'erdietatik goizeko zortzi t'erdia arte ixten gaituzte, norbera bere zeldan, bertan komuna eta ohea du-

gularik. Azkenaldi hauetangaue-
ro egiten dizkigute errekuentoak,
hau da, zelda bakoitzeko hiru
morroilo ireki, argia piztu, fun-
tzionariak gelan sartu eta noiz-
behinka ere «katxeo» bat egin.

3.—Azpiegieturazko instala-
kuntzak oso gaizki daude eta as-
teoro konponketak egin behar
dira; sarritan uholdeak, itoki-
nak... gertatzen bait zaizkigu.
Azkeneko ondarena izan genu-
nean ezin izan genuen dutxak era-
biltzen elektrokuzio arriskurik
bait zegoen bainan administral-
goak ez zigan inolako berririk
eman hortaz.

Berogailurako gas-ontziak
guregandik hurbil duade, espetxe
barnean. Segurantzako neurriak
hain gogorak izateagatik eta gu
hain baztertutik egoteagatik, sua
pizten bada ez dugu inolako ba-
beserik, guregana ailegatzeko ate
eta morrolo pilo bat ireki behar
baita. Egundotan jakin izan dugu
negu honetan berogailu gabe
egon beharko dugula, tutueriak
hondaturik daude eta.

4.—Egunean zehar, hogeita
bi ordu gaude hertsirik pabellon
honetan. Patiora bi ordu jetxi gai-
tezke, tteinez bi funtzionarien
zainketapean. tio horrek ez du
inolako estalperik.

5.—Yeseriasko espetxeak
badu ekonomato eta kafe eta al-
kolik ez duten edariak saltzen di-
ren kafetegi bat. Guk ez dugu es-
kubiderik hara joateko, erabil-
kera beste presoentzat gelditzen
delarik.

6.—Gure kaiolatik ez gara
sekulan irteten, gure familiekin
edo abokatuekin egoteko ez ba-
da. Hortarako ateratzen gare-
nean, rezintotik joaten gara,
funtzionarioek zainduta eta piko-
letoen (txakurren) begiradapean.
Kanpoko jendearekiko harrema-
nak mintzatoki berezitan izaten
ditugu. Preso arruntek beste ba-
tean egiten dituzte. Orduak ere
desberdinak dira eta, kasualitatez
preso batekin topatzen bagara,
haiek ezin digute tutik ere esan,
zigorraren mehatxua baitute.

7.—Gure abokatuek (gehie-
nak Euskaditik datozela) den-
bora asko itxoegin behar dute
mintzatokietara eramaten gaituz-
ten bitartean. Gainera abokatu

berdina dugunak batzu bagara
ere, banaka banaka pasa behar
dugu sumario berdina ez badugu,
denboraren ezagatik guretariko
zenbait abokatu ikusi gabe geldi-
tzen delarik.

8.—Familiakoek ekarritako
pakete guztiak, gu ikusi gabe kat-
xeatzen dituzte, edo hobeki esa-
tateko, suntsitzen dituzte. Baraz-
kiak, fruituak, goxokiak... hain
puskaturik gelditzen dira, bihara-
monerako dana hondaturik ego-
ten dela. Berria izan dugu ere he-
mendik gutxitara hilabeteen ba-
karrik sei kilozko pakete bat pa-
satzeko eskubidea izanen dugula.
Honek arazo larri bat sopsatuko
du zeren paketeak, sarritan beha-
rrezkoak diren baldintzak bete ez
dituen espetxeko janariaren la-
guntzat hartzen baitugu.

Liburu, egunkari, albista-
riak... ez dizkigute, ekartzendu-
ten egun berean, ematen, lehe-
ngoan zentsuraren arduraren-
gana (hots, maixtrarengana) joan
behar baitute. Maixtra honek,
berak dioenez «apolitika», li-
buru, aldizkari eta egunkari asko
zensuratzen digu, nahiz eta hauek
deposito legal delakoa izan, eta
ematen dizkigunak denbora asko
pasa ondoren jasotzen ditugu.
Eskutitzak ere gure hizkuntzaz
idazteak galerazten digute eta ba-
karrik gaztelaniaz egin ditzakegu.

9.—Egiten dugun edozein
mugimendu edo eginkizun, kon-
trolatuak daude egunoroko par-
tean idatzita, gero Instituciones
Penitenciarias-ko zuzendaritzara
bialtzeko.

Espetxeko zuzendaritzak
presa sozial eta politikoak bana-
turik egotea gutxi izanen balitz
bezala, gure artean enfentamen-
duak sortarazi nahi ditu, horta-
rako sozialei gure janaria eta
erosketak pabellonerainoekarri
erazten, gu pabellonetik ezin bai-
tugu atera.

10.—Erregimen berezi ho-
nek oso helburu finkatuta du,
zera, preso eta gizakiak bezala
gelditzen zaigun eskubide gutti
degradatzea. Espetxe honetako
zuzendaritza, Estatu Espaino-
leko Instituciones Penitenciarias
delakoa eta Barneko Ministra-
ritza dira guk jasutzen dugun
errepresioaren erresponsabilita-
tea dutenak.

astegia
izenak

Joseba Sarrionandia

Benetan harrigarria da
zein erraz sortzen diren iza-
rrak batzuen begietan. Are eta
gehiago izar horiek ubelak bal-
din dira. Hala ageri zitzaigun
gure heroea esku guztiek laz-
tandu zuten argazki batetan,
hau da, izartutako begiez, ho-
rrelako kasuetan izarrak ez
bait dira ikusten, sentitzen
baizik. Eta masokistarentzat
izarrik zorrotzena onena dela
bezain garbi dago geuri idaz-
teko gehiago gustatzen zaigula
papera horma koskordunak
baino. Baina hik garbi daukak
ordea. Egiptotarrek hil baino
lehen papiroak idazten zituz-
ten bezala, zuk oraingo hone-
tan, zenbaiten odolean piza
egin baino lehen, testamendua
idatziko duzu. Zure katua ez
delako inoiz hilgo, hain zuzen
ere. zure belarrietako herio-
tzeak iadanik abortoa prakti-
katzen duelako. Hemen inor
ez omen da gauza bere gogo
libertinoei kontzesio minimo
bat egiteko. Eta orduan as-
matzen da demokrazia, hots,
kontraesan guztiei eutanasia
egingo dien antibiotikoa —
kontraesanak ez bait dira ba-
koitzak bere burua hiltzeko
erabil ditzakeen bisturiak—.
Arrazoi zenuen, Joseba. En-
peradore eroak dira mundu
honetaz jabetuko diren lehe-
nak; hauen ondoren buzoiak;
eta azkenik gorteko dontzei-
lak. Eta zuk banan-banan guz-
tiak margotuko dituzu — wal-
kiriak bailiran— keen lerro ar-
tean sor daitezkeen sorginen
begi gaitzak oro deuseztear-
ren. Lasai, Joseba, egunen
batetan begiak berpiztuko
dira, begiradaren erreboluzioa
lortu arte.

SONATA «oculo in sepulto»
for Joseba

MIREN ITXASO

hots



korrika!

uzturreko sorgina euskal-herriko akelarrean

Queridas todas y todos, instancia oficial, asociación pública o privada, coalición, partido político, sindicato, Juanito, Perico, Andrés:

Cuando utilizaba el español o el francés, tanto hablado como escrito, en Euskalherria, imponía dicha lengua, discriminaba a todos y cada uno de los euskaldunes y no respetaba el derecho del Pueblo Vasco de mantener viva su lengua.

Edozein gizartetan, bi hizkuntza edo gehiago elkarrekin bizi izan direnean, erabilia ezan denk iraun du; besteak, erabiltzen ez zirelako, ordezkatuak, galdu egin dira. Historia lekulo.

Beraz, euskara, bizi dadin duzuen irtenbide bakarra, euskaraz baliatzea da. euskaraz hitzegitean bakarrik, euskararen alde okatzen duzue; beste konporatzaera guztiak erdarak sendotzen lizutenak dituzue, nahiz eta «kiometro 80» edo «bai euskarari» kanpaina batetako partaide izan; oriek, zaudeten egoeran, zorixarrez, behar beharrezko dituzue, baina horrelakoak, helbururako tresnak besterik ez dituzue, eta ez ahanzi, bere hortantxe jelditzen baldin bazarate, aski ez lperrikakoak baizik, gertatuko aizkizuela

Hizkuntzen arteko borrokan, gizarteko norbanakoaren itzia, hizkuntza baten alde ala urka izate, ez du zerikusirik, ez a eragile, antzua da, hizkuntza orren salbamen ala hondameneak. Hizkuntza bat bizirik goratzeko eragile den jokabide barra, eta erabakitzen duena, **RABILTZEARENA** da. Behik behin, Euskal Herriko egoera



diglosikoaren antzeko gizarteak aztertu zituzten ikerlariek gure aker guztiz ahalduari helarazi zioten gutunak, hala dio, eta azken akelarreko sorginkideen agiriarekin, bat datorkizue, hots: euakaraz mintzo garenean euskara suspertu dugu; aldiz, erdaraz egitean, euskara lurperatuz, erdara berpiztu. Gainontzekoak, gauerdiko ahuntzaren eztulak dituzue.

Jakin badakit, baina ez dut erabiltzen... oye, yo le mando a mi hija a la escuela de vasco, eh!, ¡no me marees!... arrazoi duzu baina, guzti hori, Independentzia lortu ondoren eraikiko dugun estatutuak konpondu behrako... zenbait elkarrizketa, zenbait gai, euskaraz, zaila da eta... ¡no quero saber nada de política!... ongi ez dakit eta, hanka sartuko dudalokoaren beldurrez... eus-

karaz ezin dezaket esan adierazi nahi dudan guztia eta... yo, vascuence no sé ni lo pienso aprenderle: pero que le hablen los vascos no me parece mal... euskaraz ez dakit, baina, ni, hi, arren, horrelakorik ez, ni, bai euskarari... andais en valde; mientras no se imponga no hay nada que hacer... hi, hemen, inglesa ta kito: agian, txinoa, denborarekin... ¡estamos en España, noo?!... euskararenak egin dik, Euskal Herriak euskara galdu du... ta israelen, ta gealiko... tira, tira, autonomia sendotzean, trasferentziak etortzean, kontzertuak... hi, ta demokrazia zer?, ze kristo, bilinguismo dekretua hor zegok, ez?... euskera-zaintza azpiegitura lortzean... eta abar eleazar.

Eta Madril eta Pariseko gobernu inperialistek, mendeetan zehar, euskara, ahaldu, kokildu, baztertu, eta ia izkutarazterainoko politika eragin ez ezik, gaur ere, gezurrezko bilinguismo teorikoa eskainiz, euskararen heriotzea berarekin daramana, errepresio girotik tolerantzi giora igaro zaizkizue. Ez baitute gaur errepresioa erabili behar, historian zehar egin dizueten lana bukatzeko. Aski dute egun, errematea burutzeko, frantse-sera eta gaztelararen, edonon eta nonahiko presentziarekin, Euskal Herrian... eta, sarriegi, zuek, lana errazten diezue, erdara erabiltzen duzuen bakoitzean...

Euskararen erabilera normalizatzaera eramango duen plangintza, noiz hasi behar duzute aplikatzen?, «neurriak aplikatu» aditz jokoa, nik ikasten dut, hik entzuten duk, politikariak hitz egiten du, aministralgoan erabilt-

zen du, zuk irakurtzen duzu, hezkuntzan irakasten duzue, te-
lebistan egiten dute, noizko ari
zarete uzten, gero?... luzamen-
dutan ibiltzeak...

Erdara Euskal herrian de-
montzat inposatua, eta, euskara-
ren herrian, erdaren inposaketa-
ren erasotik zaintzeko, euskara-
ren birreskuratze prozesua nor-
malizaziorantz. (arlo guztietan.

denentzat eta euskal herri osoan)
abiatuko duen plangintza «errea-
lista», inon ez.

Eusakra, joku txarra egitera
zoaz... zu nahi zaituenak, eska
beza...zu, berriz, elbarri izanik,
guztiz sendoak dituzu etsaiak eta
bi kuadru bentaja ematen diete
sakean, plaza ere, bere alde dute-
larik... Euskal Herrian! lehen be-
zalaxe orain, berriz, aldi gehiegi-

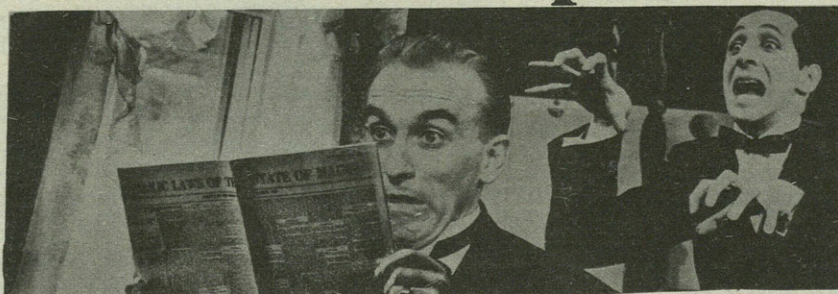
tan, otsoa eta ardia aurrez-
aurre... artzaia, lo.

Datozen hamar-hamabost
urteak, hil ala bizizkoak dituzue,
jerne artzaiak!. Hala ez bada, es-
ker mila, euskara gal dadin egiten
duzuen borrokarengatik.

R.I.P.

Uzturreko Sorgina

kazetari banpiroak



Badirudi bortxakeria azken
teotan asmatutako zerbait de-
a, heriotzeak eta hilketak hasi
erriak direla, inoiz horrelakorik
zela gertatu. Komunikabide
uztietan aldarrikatzen zaigu ho-
relako zerbait. Alditan (pro-
grama edo sailak politikarekin
erikusia baldin badu) «terro-
ismo» deituriko fenomenoak min-
tatzen zaizkigu. Beste zen-
tatetan (batez ere heziketare-
n, zentzu orokorrean, zeri-
sirik duten sailetan) gazte edo
koratuen bortxakeriaz.

Segurtasun eza omen gure
azorik larriena. Orain kontu-
tu dira gure agintari maiteak
gu eritzi berdinekoak izan
jo ta ke errepikatzen jarrai-
ko dutela susmoa denok sen-
tu dugula noizbait apustua egi-
rik ere ez dago.

Gaurko honetan aipatu nahi
keena ez da gorago aipatutako
ortxakeriaren arrazoiak, ez eta
segurtasuna» nola ulertzen du-
n eta zer nolako baldintzak es-
tutuko nituzkeen hitz horren
entzua ontzat emateko Ez, gaur
este puntutxo bat ukitzeko go-
poz nabil.

Agian zuentzat, «Argia»ko
akurle argi eta jakinduriz bete-
kontzat, inongo garrantzirik
du izango, baina neri benetan

kezkaz beterik utzi nauela eta
zertxobait esan gabe ezingo nu-
keela lo hartu.

Ez dakit Althusser ezagu-
tuko duzuen ala ez. Ez da gauza
erraza izango, komunikabide
hurbilenak bere lanari eman dio-
ten garrantzia kontutan harturik.
Ez telebistan, ez irratietan (pro-
grama berezi bat ez izanik), eta
oso gutxi egunkariei dagokionez,
ez zenuten beraren berri aurki-
tuko.

Aldizkari espezializatu ho-
rietako baten irakurle ez baza-
rete, erraza ez ezagutzea. Ez
ezagutzea esan dut?. Oker nago.
Ez ezagutzea duela egun batzuk
arte. Geroztik aipamen luze be-
zain maltzurak edozein izkine-
tan topo egin ahal izango zenituz-
ten. Eta zer gertatu da gauzak
hainbeste aldatzeko?.

Althusserrek bere emaztea
hil egin du. Arrazoiak ez dakiz-
kigu (inon ez ditut aurkitu eta,
gainera, azken finean Althusser
eta bere emazteari soilik axola
zaiela hori iruditzen zait). Mila
izan daitezke. edo bakarra. Urte
askotan elkarrekin bizitutako
pertsonek artean sortu litekeen
arazoren bat.

Badakit arazoak konpon-
tzeko beste mila bide daudela,

bainan heriotzearena da horieta-
riko bat. Nahiz eta komunikabi-
deak gauza arrarotzat tratatu, he-
riotzeaz inguratutik bizi gara,
edozein motatako heriotzeaz,
bainan heriotzeaz.

Noski, beste pertsona bati,
berak nahi gabe, bizia kentzea
ezin onar dezakegu. Bainan bat-
zuetan gertatzen da horrelako-
rik, eta neri behintzat batere at-
segin ez zaidana zera da: per-
sona baten lana eta pentsamol-
dea gertaera horrekin nahastea,
marxista kritiko zelako bukatu
duela horrela antzeko gauzak
entzutea.

Inolaz ere ezin ditugu horre-
lako aipamenak onartu. Kazeta-
rien banpirismoaz zeharo nazka-
turik gaude. Althusserrek bizia
kenduko zion bere emazteari,
bainan kazetari frankok asetu du
bere egarri beltza Althusserren
odola xurgatzen. Kuriosoa bene-
tan, aberatsen arteko hilketak ez
baitituzte hainbeste arretaz iker-
tzen. Bainan oraingoan bai. O-
raingoan filosofo marxista bat, be-
netan langile eta ondratua beti
izan den gizon bat dago jokuan.
Horregatik gatazkatzten dute.
Horregatik indar osoz bere aurka
ekin dute. Horregatik zapaldu
nahi dute. Ez gertaera edo horren
arrazoiak axola zaizkielako. Bes-
terik ez.

PERTXENTA

irakurleak mintzo

eskaera galdera kontseilu

ARGIA-ko lagunei:

Aste batzu ba dira dabaneko zuei lerro batzu bederen idazteko asmoa hartu nuenetik.

Asmo honen zergatia hasieran zorionak ematea besterik ez zan. Zeruko Argia bukatzera zijoala eta aldeketen berri jakin nuenean oso

beltza ikusi nuen egoera.

Irtenbide eskasarekin ikusten zindueten. Bukaeraren hasiera ote zen edo...

Geroztik ARGIA astero astero iritxi eta irakurtzen dudala indar berriturik datorkigula nabari dut. Ez akatsik gabe noski baino bai dotoreago eta orokorki hobea goa eta interesgarriagoa.

Zorionak eta animo bada.

Baina nere lerro hauek zorion hutsean ez daitezen geldi, galdera, eskaera edo kontseilu batzu ematen ausartuko mintzaizukete.

Alde batetik bai ARGIAren aldeko kanpaina zela eta gero

PRENTSA EUSKARAZ kanpainean ez dirala erabat garbi gelditu euskal prentsa (euskarazko prentsa) dagoen egoeran egotearen arrazoiak uste dut. Arrazoi orokorrak bai noski (irakurlegoaren eskasia etab). Baina sakonago jo eta egoera horren ardurapena hartubeharko luketarenak, erantzukiguna zein den, zein izan beharko litzakeen etab.

Bigarren ARGIAren zenbaki batetan Anaitasuna eta ARGIA (prentsa izena merezi dutenak hauek baitira), bien batutzeari buruz galdera bat egin zizuten. Oraindik ez dut erantzunik arkitu. Interesgarria litzake zuen erantzuna aldekoa hala kontrakoa izan ezagutzea.

Euskal prentsaren zatiketaz, bakoitzak bete nahi duen funtzio-taz, bakoitzak dituen, helburutaz etab. interesgarria litzake debate bat irekitzea. Eta ARGIA ditugun aldizkarien artean irekiena eta zabalduena izanik interesgarria litzake hortik debate hori sortzea.

Eta azkenik, zuen asmo, zalantza eta erabakiak noizbehinka bakarrik azaltzen dituzue. Eta harpide eta irakurleek gertutik ezagutzea interesgarria deritzait. Era berean kanpainen gora beherak etab. Horrela laguntza gehiago aurki dezakezute ene ustez. Besterik gabe agur bero bat.

IÑAKI C. ARANBURU

Jatetxea

ALDANONDO

SAGARDOA - TXAKOLINA

DONOSTIA

Urrt. 412852

K. EUSKAL-HERRIA-6

nesken ahotan:

NOLA LIGATZEN DUTEN GAURKO MUTILEK



Guk ezagutu ez genituen denbora haie-
tan eta asaba zaharrek diotenez artazuri-
ketak ziren orduko neska mutilek tra-
tuan hasteko zuten unerik aproposena.
Sagardoa, musika eta dantzak. Orduan
ere izango ziren mutil eta neska trebeak,
hitz errazekoak, etorri galantz zutenak,
batzuk eta besteak irriz edo kantuz ur-
durituko zituztenak. Masailak ere gorri-
tuko zitzaizkien ordukoei eta arratsa au-
rrera zihoala hor hasiko zitzaizkigun
gero aurpegi ximelako amona eta bigote
apaineko aitona serio bilakatuko ziren
horiek xirri-mirriak norekin egin bila-
tzen. Eta egiten zituzten bai, gero gero-
koak, gu ere nonbaitetik irten garel-
a pentsatzen badugu.

Oraintxe bertan umetan inozentzia xa-
murrez abestu arazten ziguten «Ma-
ritxu, nora zoaz...» abesti zaharrari nor-
baitek bere eduki erotiko edo berdexka
kendu omen ziotela zurrumurrua aile-
gatu zaigu belarrietara. Eta ez litzateke
harritzekoa gainera. Handik eta hemen-
dik, oraindik taberna zaharretako zuta-
beek halakoak eta bestelakoak kontat-
zen bait dituzte, gure aitona zaharren
trebetasunaz noizpait aritzen zaizkigun
amonetariko bati baino gehiagori
oraingo «giro librearen» aurrean irriba-
rre bat bizten zaio. Noizpait amona
zahar hauetako baten bat historia hauek
kontatzeko mikrofonoaren aurrean jar-
tzeko prest balego, guk ez genuke batere
problemarik izango — ARGIAkook ere
aspaldi baztertu bait dugu zensura
orrialde hauetan bertan gure gustorako
eta haien seme alaba puritano horien lo-
tsarako. Baina promesa hauek betet-
zeko posibilitaterik aurkitzen dugun bi-
tarteetan, goazen orain gure gaurko
harira.

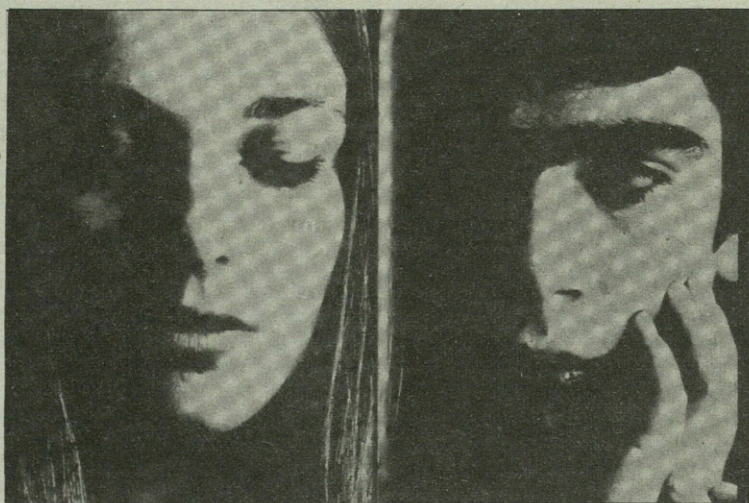
Artazuriketak bukatu omen ziren non-
bait, eta herrietako festetara aldatu ziren
mutil-neska ausarten maitale-kokoak.
Orduetik honuntz gure herrietako bide
baterrak dituzte ezagunak gorputz gaz-
teek egin dituzten xirri-mirri guztiek.

Geroago larunbatero edo igandero musi-
karen konpasean dantzatoki bilakatu-
tako txokoetara gerturatzen ziren gaz-
teak — Donosti inguruan Hernaniko
Oialume eta Oihartzungo Txikierdi izan
ziren bozata Euskal Herri guztian ere,
gero eta ugariago zirelarik.

Askos geroago eta duela gutxi guate-
keak jarri ziren modan, baina gaur egun
badirudi honek ez duela halako arrakas-
tarik eta dantzatokietara eta diskateke-
tara joan zaizkigu gure aintzinako arta-
zuriketak, beste giro batzuk ahortzi
gabe — mendizaleek eratutako eskurt-
zioak etabar, adibidez—. Halako bate-
tan eta amona bere denboretako gizon
haiek «ligatzeko» zuten trebetasunz
mintzatzen ari zitzaigula, oraingo neska
mutilek nola ligatzen duten arazoa pla-
zaratzea bururatu zaigu. Oraingo hone-
tan, mutilek neskekin ligatzeko duten
maneriaz galdetu dugu. Ez noski esta-

distika soziologiko baten bila. Badakigu
ez garela horretara iristen baina gure as-
moa muestratxo bat eskaintzea besterik
ez da izan, hori bai, mintzagai bihurtu
daitekeela esperantzaz. Elkarrizketa
hauek egin ondoren eta hauek mutil ba-
tzuengan sor dezakeen erreplika gogo-
ikusiz hemendik aste batzuetara beste
aldera mutilei galdegingo diegu. Aste
batzuk utzi behar omen dira mutur joka
hasteko posibilitatea baztertzeko.

Oraingo honetan, bi elkarrizketa tipo
egin ditugu, bata hogeiei eta piko
urtetakoekin, eta bestea hamasei eta ha-
mazazpi urtetakoekin. Buazi.



mutil edo ar, xirr- mirrietarako baldar

«Goazen ba. Ea neskak!
nola ligatzen dute gaurko muti-
lek?» botatzen diogu bat batean
hogeitasei hogeitazortzi urtetako
neska talde bati. Beti gertatzen
den bezala, hasera batetan ez
dute serio hartzen. «Baietz,
baietz, ARGIA-rako elkarrizketa
batzuk prestatzen ari gara eta
zera jakin nahi dugu, ea zer deri-
tzozen gaurko mutilek nola li-
gatzten duten.»

—Jesus! oso gaizki. Misoji-
noz (Misojinoa hogeiei durotako
hiztegi batetan ikusi dugunez nes-
kak gorrotatezn dituenari deri-
tzaio) beteta zegok Euskadi, na-

turalaki inok ez dik bere asmoa
azaltzen; badirudi, herri txikie-
tan hiriburuan baino askoz
gehiago, mamutxar batzuk garela
neskak, beti ezetz esango dugula
inpresioz josita zeudek mutilak.

—Izugarri konplikatzen di-
tek dena, kristoren roiloak sar-
tuz, batere garbi joan gabe, bide
bihurriak erabiliz eta helburua ja-
rrera sano batzuetan oso gutxitan
jarriz. Badirudi momentuzko
helburua bakarrik bilatzen du-
tela: konkistatzea, oheratzea edo
larru jotzea mitifikatuz...

—Gehienak akonplejaturik
daudela dirudi, nik uste dut
trama edo aldeko egoera bat bi-
latzen dutela, gero neskak esetz
esatea zaila gertatuko den giro
bat lortzearren.

ARGIA.— Beno, baina de-
nak ez dira berdinak izango; se-
gun eta zein edo non...

— Bai noski, baina ligea nor-
mala hartuz ari gaituk hizketan,
eta onetaz esan beharra zegok ia
beti alkoholaren laguntzaz egiten
dela. Diskateka edo pub batetan
azken ordua iristen denean ostiral
edo larunbatetan. Denok «a la
caza». Eta oso agresiboki gai-
nera. Eta ezetz esaten badugu or-
duan karka batzuk gaituk, estuak
etabar.

—Eta kuriosoa da inizatiba
berriz guk hartzen badugu, era
berdinean ibiliko bagina alegia,
orduan larritasunez ez dituk ezer-
tarako kapaz.

ARGIA.— Horretaz aritzea
interesgarria litzateke, bai. Ini-

ziatiba norena den, alegia. Beti, eta oraindik ere mutilarena al da ala zertxobait aldatu al da?

—Horretaz gauza asko zeudek esan beharrezko. Giro batzuk eta besteak desberdinak dituk baina nik uste oraindik giro gehienetan betiko jokoa dela aurrera ateratzen dena. Neskak sortzen dik egoera eta mutilak — bere matxismoa mindurik ez dadin geldi noski— eman behar dik lehen pausoa.

—Nik horretan, eta mutil aurrerakoi eta progreei buruz, mila gauza esango nikiake. Alde batetatik oso harro zebiltzek hortik liberazioa dela eta, momentuzko harreman batzuk, hau da dependentsiarik sortzen ez dutenak, bilatu behar direla eta... harreman atsegin bat guztioi zai-gula gustoko. Eta azkenean behintzat neska bere martxa eramaten dakien norbait baldin bada —ekonomi aldetik independientea, bere lana duena eta horrelako roiloetan lotzen ez dena— beraiek izaten dituk arazo gehienak sortzen dituztenak. Badirudi seguritate baten bila dabiltzela, afektibitate gaia ateratzen, etabar. Ezkontza eta seme alaben problema ere haiek errazago planteiatzen zigutek. Horretan bazirudik bere papera galtzen ari dela behintzat. Topikoa zein den badakik, ezta? Neskek seguritate behar ditek eta gizona golfo bat izan daiteke. Hori guztia aldatuz zia. Baina nik uste neskak beren papera hobe ari dela harapatzen giro berri honetan mutilak baino.

—Bai, hori egia dun, ez diten horrelako seguriterik nes-kongan, hauek beren beharra sentitzen ez dutelako, eta amodioan konfiantzarik ez dutenez, beren burua insegurua aurkitzen diten.

ARGIA.—Eta horri nolabait teko esplikazioa eman nahi izanez gero...



Horrek esplikazio bat izan zeza-kek, hau da, mutilak hezkuntza-rengatik edo, ez bait dut sinisten behar handiagorik dutenik, askoz ere obsesionatuagoak ibiltzen di-tuk maila horretan eta hau kontu-tan hartuz eta Euskal Herrian behintzat oso gutxi ligatzen dela ikusiz —«larrua jotzea ez da be-katua, mirakulua baizik» esaera hori nahiko egia bait da Euskadin— mutilak seguritate bila ibiltzea lojikoagoa izandai-teke. Bazeudek eszepzioak noski...

—Eta gero beste asunto bat ere bazegok. Hiri handietan lar-ria duk asuntoa, baina herri txi-kietan, are eta larriagoa. Ez ze-gok biderik nesken eta mutilen arteko harreman normal batzuk izan daitezen. Oraindik ere mundu aparte batetan bizi dituk batzuk eta besteak eta gainera zu-rrumurrus eta esan-mezaz ingu-raturik eta horrela ezin duk bizi. Heroizitate bat duk neska baten-gana urreratzea eta ordurako ob-sesioa erabat desbordaturik ze-gok. Horretaz ere justifikanteak badizkitek gure astokilo horiek...

ARGIA.—Hik esan dun Euskal Herrian gutxiago esan nahi dun noski. Zergatik hau?

—Bai, nik ezagutzen duda-

nez behintzat, Bartzelona edo Madrile aldean eta Europan zehar zer esanik ez, askoz gehiago ligatzen duk. Gauza era-bat desberdina duk. Han orain posible duk egun batzuetarako harreman txiki bat izatea eta kitto. Bartzelona aldean pragma-tikoezia ere baduk. Baina he-men, Jesus! Kristoren lioa. He-men moeta horretako harrema-nak motzak badira ere, afekti-boagoak izaten dituk. Lehenago aipatu ditudan arrazoiengatik beharbada...

—Baina hemen gauza haue-tan oso atzeratuak gaxteuden, neska. Nik ez zekinat morala ulertu den erān ulertu delako edo zergatik, baina sexu harremane-tan beldur handia somatzen dun oraindik.

—Hor lehen nolabait ikutu dugun puntu bat bazegon. Gure herrialdean emakumeek hobe asumitu diten bere independen-tzia papera, eta inizatibaren ara-zoan berdin. Orduan, eta hau psi-kiatra bati entzun nionan, libera-zio giro honek gizonaren ma-txismo oreka hausten duenez gi-zonengan gertatzen diren inpo-tentziak gehituz joango ditun, epe labur batetan behintzat. Eta hori dagoeneko ikusten da nolabait.

—Ligean gaiean zehaztu behar itzatekeen beste gauza bat lige moetak bereiztea izango huke. Batzuk lige ekonomikoak izaten dituk, hau da diruak era-gindakoa, beste batzuk berriz po-litikoak, kulturalak, etabar. Hala ere, denak nahiko traketsak iza-ten dira.

ARGIA.—Horrelakoak ent-zun eta gero ez dituzue mutilak egoera onean uzten. Giroa aldat-zerik ba al dago?

—Aldatu beharko; bestela...

Hizketan irten ziren gauza asko atentzio toke bat izan ziren

guretzat. Horiek esan zituzten gauzak konprobatzeko gero jasotako beste erantzunek hemen ageri direnekin puntu bat dute elkarrekin: gehienak kexuak dira.

16-17 urte ligeen inguruan koadriletan sortutako munda berezi hori...

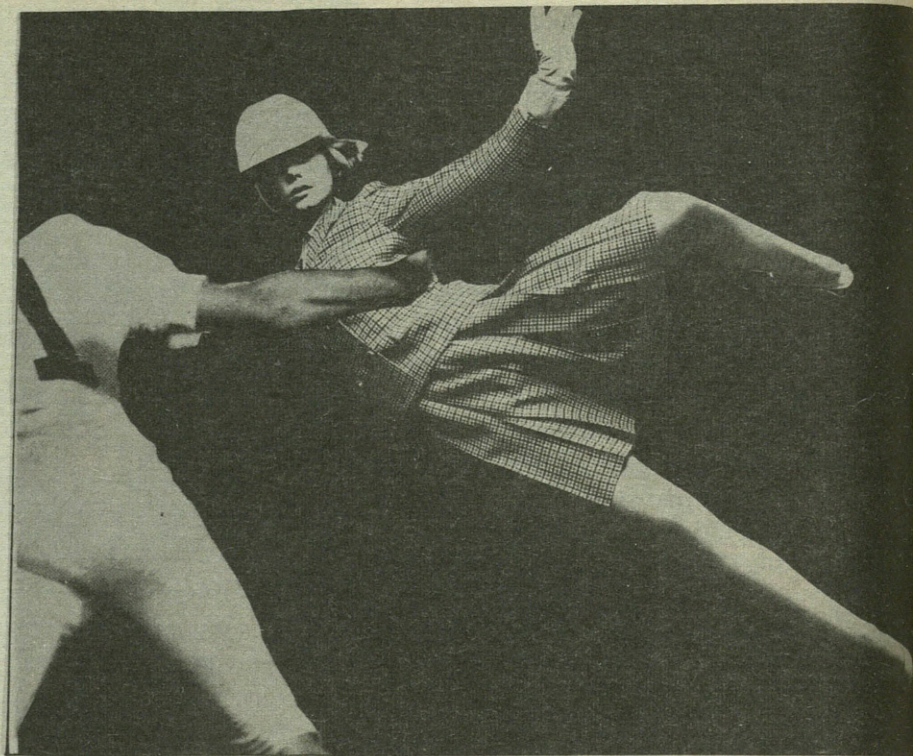
Aurretik genuen asmoa betetzeko aurkitu behar genuen 16-17 urtetako neska taldearen antzekoren bat begien aurrean jarri zitzaigun bezain laster, kontu handiaz eta samurtasunez betarik gerturatu ginen. Haseran, magnetofonoa zamarra azpian izkutatuta hurbildu ginenean, ez ziguten apur bat ere sinetsi —gu ere ligatzeko aitzakiren bat behar genuelakotan edo—; hala ere, frogatzat magnetofonoa erakutsi genienean serio-serio jarri ziren eta «guk horretaz zer esango diagu?» eta antzeko guztiak bota ondoren, piskanaka-piskanaka enroilatzen hasi ginen.

—Nola ligatzen ditek mutilek? —dio batek besteen irribarren artean— **Nola ba, beti bezala. Gauza horiek eternoak dituk, ia ez dituk aldatzen.**

if040 ARGIA.—Bai, baina gauza ez dun hori, Haseratik ikusi beharko dun ea benetan ligatzen ala ez, eta bereziki zuen giroan noski.

—Puf, gauza larri zebilek. Nik ez zekiat lehen asko ala gutxi ligatzen zen, baina gaur egun, gure koadrilaren giroan behintzat, ez duk ni letxes ligatzen —oraingo honetan beste batek hartu du hitza—. Zurrumurruak ea azpijokoak ugari, baina inork ez dik roskorik jaten.

—Hi,ño! Ez hadi pasa —mozten dio ondokoak; gauza asko aldatzen dituk kasu batzuetatik besteetara, baina hala ere, egia dun gehienetan ez dela bene-



tako ligerik sortzen. **Beti izaten dituk komentarioak eta liguren aurreko girotxo berezi hori, baina ia beti hor gelditzen duk, inork ez dik iniziatiba.**

—Nik ez zekiat nork hartu behar lukeen, baina neskak gehienetan zain gelditzen gaituk...

—Bai, guk ez diagu normalean iziatiba hartzen, baina mutilek are ez; gu besteek har dezaten zain geratzen garelako, eta besteak ausartzen ez direlako. **Batzuetan gertatu izan duk bi tipo elkarrez gustatzea baina inor lehen pausoa ematera ausartzen ez delako, aurrelige egoera hori aurrera ez jarraitzea.**

ARGIA.—Bai, baina hor gauza interesgarri bat mutilek zergatik ez duten iniziatiba hartzen jakitea litzateke...

—Ez zekiat, hi. Hori beraiei galde. **Guk horretaz zer jakingo diagu?**

ARGIA.—Hor nonbait entzun ohi dun batez ere kalabazak

jasotzeko beldur direlako ez direla ausartzen.

—Beno, nik aurretik esan nahi diat iniziatiba hartu mutil batzuek hartzen dutela —esaten digu ordu arte isilik izan den batek—, nahiz eta gehienek ez. Hala ere, guk ezetz esango diegula beldur hori nire sutez nola-baiteko aitzakia duk...

—Ez pentsa, eta gure koadrileko esperientziari begiratu besterik ez dun egin behar. Norbaitek lehen pausua eman duenean —mila arazo daudelako, egia dagehienetan ezetz esan zeion, eta gero, egiten den ridikuloa zegon. Nik uste dinat neurri batetan baduela bere funtsa beldur horrek. Gainera, ligatu arren, gehienetan moztan dutenak geu izaten gaitun.

ARGIA.—Beraz, ligeek normalean gutxi irauten dute, ezta?

—Bai, gehienetan bai; gertatzen duk jeneralean kasu guztietan zer gertatzen den esatea

oso zaila dela, baina neurri handi batetan bai, motzak izaten dituk. Ez zekiat zergatik, baina...

—Ez dakinala? nik bazekinat.. Guztiz normala dun elkarrekin lotu nahi ez izatea, ño. Ni behintzat ez natxion prest tipo batekin luzarorako lotzeko. Ni ligatzen banaun ondo pasatzeko dun, eta asko irauten badin, ligeak amuermatzen din. Hobe izango huke denboraldi labur batetarako ligatu, eta gero moztu...

—Niri, berriz, gehien gusatzatzen zaidana ez dun lige bera, baizik eta lige aurretik sortzen den giro berezi eta sabore espezial bat duen kodigo hori. Ligea asentatzen denean, bizitasun hori galdu egiten dun, eta ez din iadanik pena merezi.

ARGIA—Batzuek diote mutilek eta neskek gauza desberdinak bilatzen dutela ligatzean; beste batzuek hori topiko faltso bat dela uste dute. zuek ze pentsatzen duzue?

—Hor beti esan izan ditek mutilak gehiago roilora doazela, eta gu, oster, gauza afektiboaren bila goazela. Nik, egia esan, ez zekiat zehazki mutilek zer bilatzen duten, baina niri ere roilo afektibotik aparte bestelako roiloa ere gustatzen zaidak. Egia duk ere, bestaldetik neskak ere

asko aritzen garela azpikomentario eta zurrumurrueen joku horretan, horrek duen bizitasunari kristoren bizioa hartu baitzioagu. Baina, hala ere, funtsean interes berdintsuak dira.

ARGIA—Eta bukatzeko, sexuak nolako inportantzia du ligearen asunto horretan?

—Niretzat ez du ezer inportik; inportanteena inguruko roiloak eta sortzen den giroa duk...

Tira, tira, gertatzen dun ez dugula pentsatzen duguna kanporatzen, eta hor lotsak badin bere inportantzia. Nahiz eta konszienteki ez izan...

—Beharbada gure giroan ez hainbeste, baina oso desberdina duk beste giroetan, diskateken eta zenbait pub-en giroan alegia. Hor sexuak izugarritzko balorea zeukik, nahiz eta hor ere nahiko urri izan roskorik jateko posibilitateak.

—Nik uste diat, sexu mailan gure desioak kanporatzen jaikingo bagenu, beste ikuspegi aberasgarriago bat hartuko lukeela askotan ustela den ligearen giro honek.

—Ba ni ez natxion hirekin konforme. Nik ez dinat ligatu nahi roilo sexualarengatik, beste moietatako esperientzia berri batek ekar dezakeen kutsu berezi horrengatik baizik...

Egia esan, haserako zer esan jakin eza berehala bilakatu zen hitz jario, eta hori moztearen eginbehar tristea beti guri ikutzen zaigu. Oraingo honetan, neska horiekin hizketan gure pasatutako halako iskanbila eta giro bereziak etorri zitzaizkigun burura. Izan ere, adin horretan zerbait berezia baldin da da. koadriletzan sortzen diren lige edo aurreligerekin eraikitzen den mundu espeziala da. Atzo, gaur, eta auskalo beti. Hala ere, eta agertu baino leheh, guk ere ligatu nahi eta ezin izan genuen, elkarriketak egitea ez omen da eta guk uste genuen bezain egoki lige bat iristeko.

L.BASTIDA
JEXUX IJURKO



euskaraz
(PRENTSA)

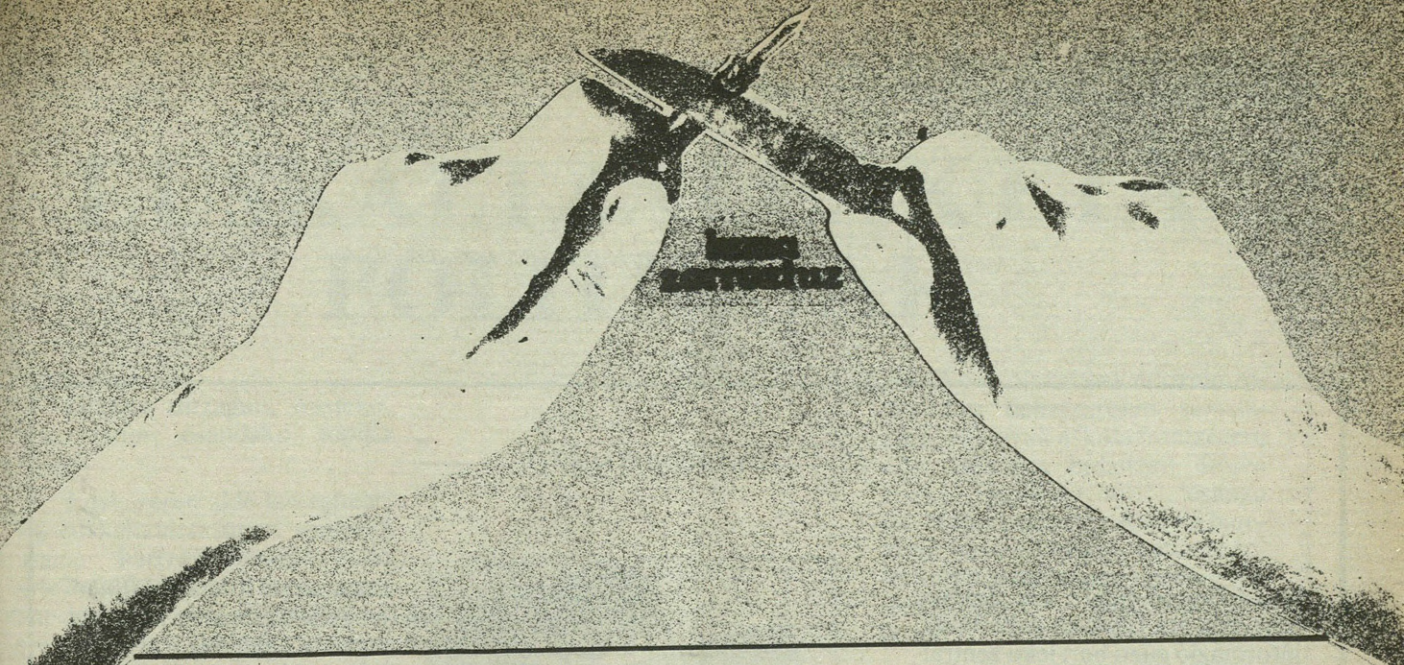
BAi... BAi, BAi...
NOSKi...
BAi, KONTATU NIRe FIR-
MAREKiN.

...BAi...
ETA PUBLiZi-
TATEA EMAN
ASUNTOARI...

BAi...
BADAKiN
ERABAT
ALDE
GAUDELA...

?

BAiNA ZER
GEHiAGO NAHi
DUN? ALDiZKA-
RIA iRAKUR-
TZEa ETA Gai-
NERA ERoS-
TEa ???



pribatasuna

ELHUYARREKO
L.M.BANDRES

Inglesez «privacy» hitzaren bidez hauxe esan nahi da: barrukotasuna, sekretua, urguritasuna; guk euskaraz idea hori adierazteko pribatasuna hitza erabiliko dugu. Lerro hauen helburua hauxe da: gaur egun zabaltzen ari den problema baten adierazpena ematea. Oraindik, problema hau, gure herrian, behintzat, ez da jende askorenganaraino heldu, halaz ere, problema hor dago eta bere arriskua gainean daukagu.

Problema hau ez da guztiz berria, estatuaren egitura jaio bezain laister, agintariek beren suturei buruzko ahal den informazio guztia jaso nahi izan dute; baina gai honi buruzko teoriaren hazkuntza informatoreen hazkuntzarekin batera izan da. Hau

ez da kasualitate bat, makina hauen bidez lehen barreitua zegoen informazioa **koordinatu** daiteke, eta beste aldetik informazio hori era erraz, azkar eta merke **berreskura** daiteke, guzti hau dela eta, problemak kualitatiboki beste arurpegi bat hartu du: Janco eta Furjot-ek dioten bezala, «Arrisku handiena hauxe da: hasiera batetan garrantzirik ez daukaten informazioak elkar relacionatu ondoren eta, era berezi batez azaltzean garrantzi askoz handiko informazioa bihurtu daitezke.

Beste aldetik, eta hauxe» izango da gaur egungo problema-

ren beste berezitasun bat, lagunen informazio hori maiz esku pribatu batzutan dago (bankuak, aseguruak,...)

Problema hau orain Estatu Batuetan beste edonon baino argiagoa da: «Ez da igerlea izan behar pribatasunaren kontra egiten diren pekatuaz hitzegiteko: FBI-ren National Crime Information Center-ek 3.000 amaierako sare bat du eta bataz beste eguneko 40.000 dato jasotzen du.»

1.970 urtean egin zen zentsua, bere bidez lagun bakoitzari hirurogeitamar galdera egin ondoren mila milioi dato baino gehiago jaso izan da. Galderak mota honetakoak ziren: zenbat irabazten zenuen joan den urtean? Azkeneko aste hauetan

lana bilatu al duzu?, e.a. Zentsu hori dela eta USA-ko gobernuak informazio guzti hori leku zentral batetan pilatu du «National Data Center»-en, hain zuzen.

Beste maila batetan bankuak dauzkagu; hauek beren bezeroei buruzko informazio izugarria izaten dute. FBI-k, esate batetarako, zenbait erakunderen haztarna finantzioak segitzeko bide horiz baliatzen da Beste aldetik, badaude «informazio agentzia pribatuak» direnak, hauek izugarritzko dato pila daukate. Gehienetan, beren zerbitzuak merkataletxeei eskaintzen dizkiete; eta etxe horiek, diruaren trukez, pertsona baten (ezagutzeko eskubiderik gabeko) ezagupen osoa lortzen dute. Kredituak ematen dituzten agentziak egoera berdin batetan daude. ACB deitzen den agentziak 100 milioe amerikar baino gehiago jasota dauka TRW-ren datobankak kreditu-txartela erabiltzen duen bere bezero baten haztarna eman dezake bi minutu baino motxago den epe batetan.

Problema honekin zeharo loturik dagoen beste alderdi bat hau da: USA-ko ikastetxe guztietan ia kontrolik gabe egin diren «test» hauen emaitza guztiak fitxategi batzutan jasotzen dira. Fitxero hauek «National Migran Worker Children Data Bank»-a osatzen dute eta gizon baten bere haurtzarotik hasi eta, dato guztiak gordetzen ditu. Pentsa dezakegun bezala hau pertsona baten zat betirako lastra astuna izan daiteke.

Guzti hori kontutan hartuz eta USA-n bakoitzaren barrukotasunaren kontra dagoen problemaren gogortasuna bere gorritasun guztiarekin azaltzen zaigu. Normala den bezala han beste edonon baino gehiago, problema honi buruz jendea kezkatua dago.

Halaz ere, Administrazioaren dato-bankak Europako erresuma guztietan daude: jeñdetzazentsuak, hiri-planifikatzearen datoak, e.a.

Baina, informazio horien erabilpena, oraingoz behintzat, askoz eskutatuago eta murriztagoa izan da (poliziak, zerbitzu sekretuak, e.a.). Beraz, USA-n baino askoz gutxiago ezagutzen da problema honen garrantzia.

pribatasunaren kontra dagoen erasoaren kritika honela adierazten da:

1.—Informazioa daukanaren kontrolaren galtzea, hots, edozein bulego batetan jar daitekeen amai-buru batetik informazioa jasotzea gauza oso erraza izan daiteke.

2.—Lagunaren itxura informatikoaren zehaztasunaren kontrolaren altzea. ez bait dago itxura ori gaurkotuta dagoenaren berma, ez eta erabiltzen diren kontzeptuak nola erabiltzen direnarena

3.—Kodifikazioaren akatsak. Hau da, informazioaren tratamendu automatikoa dela, eta memoiran gordetzen den informazioaren tamaina ahal den txikiena izan behar da. Honek zera dakar: informazioaren alderdi batzuk, kriterio baten arauetan, galtzea. Askotan, oso inportanteak iruditzen ez diren alderdi horiek zehazten bait digute informazio baten nortasuna.

Honen barruan ere beste hau daukagu: «test»-en bidez lortzen diren kualitate intelektualen informazioaren kuantifikazioak. Sarri askotan, «tes» horiek ematen dituzten xifrek lagun bat betirako gaizki klasifika dezakete.

Behin baino gehiagotan txartelaren bidez egin den erosketa batetan zulatzean izan den akats bat dela eta, pertsona batek bere kreditu iturri guztiak itxita aurkitu izan ditu. Honek eta beste antzerako gertakizun batzuek zera frogatzen digute: Datubanka publikoaren eta pribatuaren existentzia eta beren artean dagoen lotura.

Beraz, hau gure buruen gainean daukagun edo aurki izango dugun Damokles-en ezpata zorrotz bat da eta beranduegi izan dadin baino lehen problema hori, argi eta garbi ikusi eta nolabait askatu behar dugu.

EUSKALTZALEAK ETA POLITIKOAK

Gogora ditzagun, hasteko, mila bider esandako topiko batzuk.

Euskararen alde lan egiteari eta euskaltzaletasunari «politika usaina» hartzen zitzaion orain urte batzuk: kalean ezezik, elizaren barruan eta seminarioetan ere ez zen oso ondo ikusita egoten, inor euskaltzale izatea. Zer esanik ez handik kanpora.

Gero iraultzaileak agertu ziren. Horien aldetik ere makina bat burla jasan behar izan du euskaltzaleak: bibolina jotzen ari omen ziren «kulturalistak». Lan gogorragoak behar zituen, ordea, Euskal herriak, bizirik aterako bazen.

euskara kultura

Halere, urte batzuen eta neke askoren buruan, jendearen begitan euskaltzaletasunak autonomia piska bat lortu du politikari buruz, lan gogorragoetan zebiltzanen errespetua ere lortu du.

Denek aitortzen dizute, euskara, edozein opzio politikotatik aparte, aberastasun kultural eta historiko inportante bat dela. «Acervo cultural» etab. etab., hitzetik hortzera.

Paperak aldatu ere egin bide dira. Lehen euskaltzaleek politiko batzuen laguntzaile bihurtu behar dutela. Inork ez du eginkizun kultural horretan atzera geratu nahi, barbaro inzibilizatu bezala. Barandiaranek, Tovarek, etc. etc. etc., mila jakintsu haundik, ez ote du euskara goratu? Eusko Jaurlaritzak bere birreuskaltze planak azaldu ditu eta Alderdi denak euskararen alde, zein baino zeinago.

politikoak eta euskara

Euskaltzaleok beti pentsatu dugu, politikoen obligazio larria zela, euskararen arazoan gogor halebitea. politikak ez bes-

—JOXE AZURMENDI—



tek salbatuko zuela euskara. Baina euskaltzaleok beti deskonfiantza haundi batekin begiratu diegu politikoei. Kontu zaharra da hori, gerra aurrean ere berdintsu zen. Orduan, PNVren barruan badaude PNVren kritikoak, HBean badaude HBaren kritikoak, EEan ere bai EEaren kritikoak..., euskararen arazoan esanak eta izanak ionn ez dabiltzalako batera. Mundu honetan «errealismoak» agintzen du, baina politikoen eta euskaltzaileen errealismoak ez ditu nonbait agindu berdinak.

Bai, eta halere, euskaltzaleak aurrerapen haundi bat konstatatzen du herri honen kontzientzia politikoa euskarari buruz. Alderdien kontzientzian euskarari buruz. Oso erraza da orain ere politiko eta kargudun

publiko axolakabeak edozein Alderditan behatzarekin seinaltzea: «haurrak eskola frantzesera edo inglesera bidaltzen dituen euskal Deputatu hori!», esango da. Holaxe dabilta Alderdi batekoak bestekoarekin, beti ere tolerantzia gehixeagoz norbere Alderdikoekin, besteetakoekin baino.

Hemen, ETatik PNVeraino, Alderdien praksian erdara da beti jaun eta jabe. Hori da egia, eta apenas Alderdi batetan edozein bestetan baino gutxiago edo gehiago. Denak dira eskizofrenikoak alde batetik esaten eta bestetik egitenari direnetan. Arrazoiak denok dakizkigu.

euskaltzaleak eta politikoa

Eta halere, ordea, esaten eta eskatzen eta agintzen dutenera beraietatik inor iristen ez bada ere gero, oso positiboa da, bai, euskaltzalearen ikuspegitik, Alderdi guztiak lasterketa itxura horretan ibiltzea, zein baino zein euskararen alderago.

Baina ta, halere, euskaltzaleok deskonfiantza haundi batekin jarraitzen dugu politikoei buruz euskararen arloan. Eta ez aho beroagoak ikusten dizkiegula eskuak baino. Ez behintzat horregatik bakarrik.

Hogeitaz urte eta gehiago duela, euskal politikarienganako deskonfiantza garbi agertzen zuen Mirandek, «beren oraindunoko jokaeratik epaituta». Urteotan eboluzio haundia egin dute politikariek, dudarik ez: kezkatu ageri dira euskararen alde. Horixe bait zen euskaltzaleek esakatzen zieten. Baina politikoa eta euskaltzaleak, itxura duenez, lehenago bezain elkarren urrun aurkitzen dira: euskaltzaletasunak ere bere eboluzioa egin bait du urteotan. Eta euskaltzaileen eboluzioa eta politikoen eboluzioa ez dira nonbait batera ibili.

PRENTSA

euskal prentsa oinarritzeko fakultatea lortu behar

IDOIA JAUREGI

«Euskadik euskal informatzaileak behar ditu». Hau izan zen Barcelonako eta Bilboko Unibertsitateen akordioa lortzeko lema. Bost urte igaro ondoren administrazioko zenbait pertsonak ez dute lema honen zentzua ulertu edo behintzat ez dute oso argi ikusten.

1981. irailarako fakultatea lortu behar

Aldizkari hontan argitaratu izan dugu behin baino gehiagotan Leioako Kazetaritzako Unitateko arazoa. Arazo honen mamia fakultatearen falta da.

Ez da ez hain zaila fakultatea lortzea. Azpiegitura ia ia egina dago eta egina ez dagoena diru problemarengatik da. Ezin dezakegu ahaztu ikasleen matrikulak euskal Unibertsitate guztiko garestienak direla, hain zuzen ere, irakasleak, beraiek ordaindu behar bait dituzte.

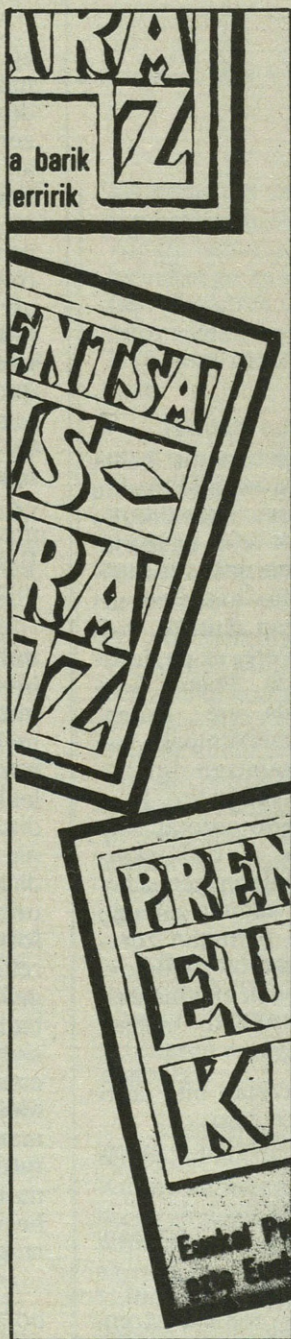
Aurten 1.400 dira matrikulatutako ikasleak. Zenbaki hau kontutan arturik eta Barcelona eta Bilbo arteko akordioak adeirazten zuen bezala, Barcelonak epe bat markatu du UCI fakultatea bihurtzeko. 1981. Irailaren 30ean, Leioako Unitate Fakultatea ez bada. Barcelonak ez du gehiago edukiko bere babesean, beraz, desagertu egingo da.

karrera zertarako?

Iaz, Santamariarekin, orduan EKNko kulturako ordezkaria, hitz egin zenean transferentziarik gabe ezin zela ezer egin baina transferentziak lortu bezain laister konponduko zela UCiko egoera erantzun zuen. Oraindik ez da erantzunik izan.

Erantzunik ez bada izan ere, orain dela bi aste EGIN eta DIARIO de BARCELONAn agertu zen berrian, Euskal Gobernu inguruko jendeak ez zuela fakultate honen beharra ikusten irakurri ahal izan genuen.

Gauza harrigarria benetan. Euskal telebista eratzeke ez da kazetaritzarik behar dirudienez. Bitartean euskal gobernuak azterketabatzuren bidez jendea kurtzilo baterako aukeratu eta honen ondoren diplomaxo batekin posible



ez dugu patente de cursorik eskatzen

«Guk ez dugu patente de cursorik eskatzen baina 1.400 pertsona zerbaiteko ari dira ikasten. Gure titulua, bost urtetako ikasketak egin ondoren kurtsilo baten diplomarekin konparatzen badugu, zein da gure etorkizuna?» diote UCiko ikasleak.

Keska honekin joan den astean asanblada orokor bat prestatu zen Leioan. UCiko hiru estamentoek parte hartu zuten eta erabakien artean, fakultatea lortzeko kanpaina zabal eta definitiboa ideatzea izan zen nagusia.

Kanpaina honen barruan sar genezake asteartean Lizeo Sto. Tomasen UCiko ikasle batzuk egindako protesta. Han zegoen jendea eta batez ere prentsako ordezkariak, adierazi zien azterketa honen bigarren zatira ez presentatzearen arrazoiak. Honekin batera exijitzen zuten gobernuaren posizioamendua UCiri buruz eta hemendik aurrera komunikabideetako programaketak egiterakoan UCirekin kontatzea.

Era berean, beldur dira, PNVEk Bilbon antolatu dituen telebistarako teknikoak prestatzeko kurtsiloekin. Kurtsilo hauek, PNVEk esan duenez, barrukoak dira, alderdiko jendearentzat bakarrik, baina susmoak tekniko hauen etorkizunarako badaude.

telebatzokirik ez

Bilboko herri irratiko lokutore batek esan zuen bezala: «PNVri ez zaio gustatzen UCiko irakasleen kolorea, gorriegia iruditzen». Asanbladetan azaldu den bezala eta Euskadiko hainbat eta hainbat jenderen iritzia bilduz, ez da telebatzoki bat nahi.

«Telebista hau Madrilekoa okerragoa izan behar du. Han behintzat langileak pluralistak dira nahiz eta zuzendariak UCDeakoak izan, hemen berriz denak PNVk kontrolatuta» komentatzen zuten batek.

Euskadik euskal informatzaileak behar badiu orain da momentua eta bidea fakultatea lortzea da, euskaldunek Euskaditik kanpo ez dute euskal prentsa askorik egingo noski!

LITERATURA

ZURUBI LUZEA

LUIS MARI MUJICA

ZURUBI LUZEA
pedro martin zabaleta

pedro M. Zabaletaren «ZURUBI LUZEAK» 1979-ko Irungo poesia saria irabazi zuen. Guretzako, sari hori berez bakarrik ez da inolako garantia bat, Irun eta horrelako sari ainitzetan arbitrarismoa eta partzealkeria urtetan presente egon delako, eta idazle batzuok horrelakoetara ez presentatzea erabaki dugulako... Agian, azken bi urteotan gauzak aldatu dira. Zenbait poesi joerentzat, behintzat, ateak itxita zeuden...

«Zurubi luzea» liburuak baditu aportazio bereziak aipagarri direnak. Nolabait gaindu dugu «poesi sozialaren» batxe kalitatibo hura, eta berriro euskal poesia formari eta giroari garrantzi gehiago ematen hasia da. Preziosismoan ez da erori behar, baina zoritxarrez euskal poesian eta literaturan, jeneralean, oso preziosismo gutxi eginda...

Zabaletaren poesia hemen experimentalismoaren marjinalismoaren modetatik at dabil, eta barneko mintzo sakonak du oihartzun hanhemen. Muinari dago-kionez hiru zati nabarmen daude, «ODOLA» (borrokaren abots bortitza), «Izertia» (existentziaren nekeaz) eta «ETA...» zatia (maitasun, gorroto, esperan-

tzaren nabarduraz bete). Hirugarren zati honetan, batzutan, poesia nekatuta egiten dela ikusten dugu, behar bada, poema luzeen katea nahitanahiez jarraitu behar duelako. Poema batek ez du behar beharrez hari berekoa izan behar, bestela ikusi J.R. Gimenez, Alberti edo Guillén baten poesia.

Guk formaren alderdiak nabarmendu nahi ditugu poema honetan, batez ere. Zabaletaren liburuan (nolabait berak pretenditu gabe, sarritan) lorpen formal egokiak badaude. Hona elementu batzuk.

Irudi formalen alde-tik. Inprezioaren balioa: «Eta gero hurrengo batean...», «jo dute tiroz **nonbaitean** gizona»; sinestesia batzuk: «aurpegia gorritzeraino amorruz egositako gure ardoa», bisemia, arma bortitza, emeki sortua: «egun sentia bezala odol margoetan», «erortzen doa arratsa Chopin-en notekin piano xamurra», «zergatik dator arratsa hain berandu».. Elementu guzti hauetan adierazten da poetaren giro-sentimendua...

Liburuak poesi neurtua ihesegin du. Hau guretzako (bere hartan ez da gauza positibo bat). Gaurko poesiari lan eta saiapen

gehieago eskatu behar zaio, eta nertuak baditu euskarari ukaezinezko merituak eta edertasunak. Neurtitza ihes egitea komoditatearen urratsa izan daiteke, baina, ala ere, ez da derri-gorrezkoa. Poema honetan, hala ere, kaden-tziak eta erritmoak han hemen zaintzen dira zorionez, Adibidez kasu hauek: «ito ardotan, ozpinetan», «ez da konkortuko arbolaren gerria herria...», «dantza zabaldu zaio oin puntetan zorabio, amodio, amodio». Beste honek erritmoaren gozada nahiko nabarmena du:

«Hitzetan hitz jario
galtzen ari zaio
barnean behar luken
amodio
edo arerio
kolpeka ezinezko
pasio. Grinetan doakio
indarra, sakabanatzen
nola doan
ilusio ilunen zorabio».

eraman

Hemen erritmo berdinarekin errepikan gozaten ahapaldi guztia. Ah, eta hemen Zabaleta-k erritmoari neurria erantsi bazion!

Badira beste arma egokiak poemari datozenak. Errepikak, adibidez: «Anaia, ez galdetu zergatik...», ez galdetu ari den negarrez», «urru-tian, urrutian lehenengo mendia baino, urrutian urrutian», «jo dute tiroz...» Eta antitesiak: «ezpata noiz golde bihurtuko den agian noiz kanoiak kanpaia joko duten», paralelismoekin batera:

Ez du tiroak egingo
bakea
ez du gogoak irekiko
atea.
Baina, agian urratuko du
lotzen gaituen katea».

Hauek dira halanola nik poesi liburu honetan nabarmenduko nituzkeen aportazio formalak. Poema bera gustatu zaigu, nahiz eta egileak asko ere ez pretenditu, behar bada. Armonia bat dago, erritmo bat dago, sinbolismoaren urratsetatik dabil, eta forma muinaren ardatzarekin bilduta dago. Guk geuren aldetik, behar bada, gaztelaniar poesiari atentzio gehiago emateko eskatuko genioke egileari. Euskarari mamitu nahi badugu literatur mailan biziki ausartu behar ditugu gure hesi eta alorretik haruntzago joerak eta formak.

«Zurubi luzea» poesi berriaren abiabidean guretzat aportazio on bat da.

IRAKASKUNTZA

leioako lantegi kulturalak

ANA AIZPIRI

Lantegi kulturalak deritzanak, lanean hasiak dira jadanik, Leioako Unibertsitatean. Orain dela bost urte sortu ziren, Unidad de Información Estudiantil deritzan organoak eraturik, ikasleei matrikulatze orduan eginiko inkesten ondorioetan ohinarrituz.

Lantegi hauetan, kultur munduko aski sail lantzen dira: zizelaritza, margolaritza, ekologia, argazkilaritza, antropologia, dantza, antzerkia, espeleologia, literatura, keramika, musika eta zinema. Lantze hau, teoria eta praktika mailetan kokatzen da, honela, lantegietako partaideek, jakinduri historiko-teoriko batzuren jabe bihur daitezke, eta bestalde, egile izan, beraien expresibideak landuz eta hobetuz. Egiten den lana maila ezberdinetan bereizten da, ikasleen jakintza kotak nolakoak, halaxe; arlo baten lanean hasi eta aurrera jarraitzeko aukera eskaintzen dutelarik, nahi duenarentzat. Lantegiek funtzionapen autonomoa dute, hau dela eta, baikoitzak erabakitzen du zertan arituko den, zein

egunetan eta zein orduetan egingo duzen lana. Aipatu beharrezkoa da, larunbat goiza dela guztien lan eguna, ondo baitator astean-lana dutelako, joan ezindirenetzat.

Hamabi lantegiak martxan jartzeko, 7 milioi eta lareun mila pezetaraino igo zuen presupostuak, bete-behar guztiak osatuko zituen presupostua zelarik.

Unibertsitatea eta Kultur Ministeritzaren arteko komenioa medio zelarik, U.I.E.ek, Kultur ministeritzak Bilbon duen ordezkarietan, aurkeztu zuen esandako presupostua; baina, jaramonik ere ez zion egin hain instituzio ospetsuak.

Badira bi urte —iaz aurkeztu baitzen presupostua— Kultur Ministeritzaren erantzunik ez dagoela.

Nolabait aurrera irten behar eta, nahiz eta. Kultur Ministeritza inolaz ez ahalegindu kultura popularraren aldeko ekintza hau babesten, Unibertsitateko Patronatoak eta ikasleen ma-

trikuleei esker abiatu dira lantegiak orain arte.

Ikasleek mila pezetatako matrikula ordaindu dute eta Unibertsitateko patronatoak hiru milioi eskaini ditu. Diru multzotxiroa, behar diren gauza guztiak eskuratzeko baina, besterik ezean, beronekin pasa beharra inposatzen da.

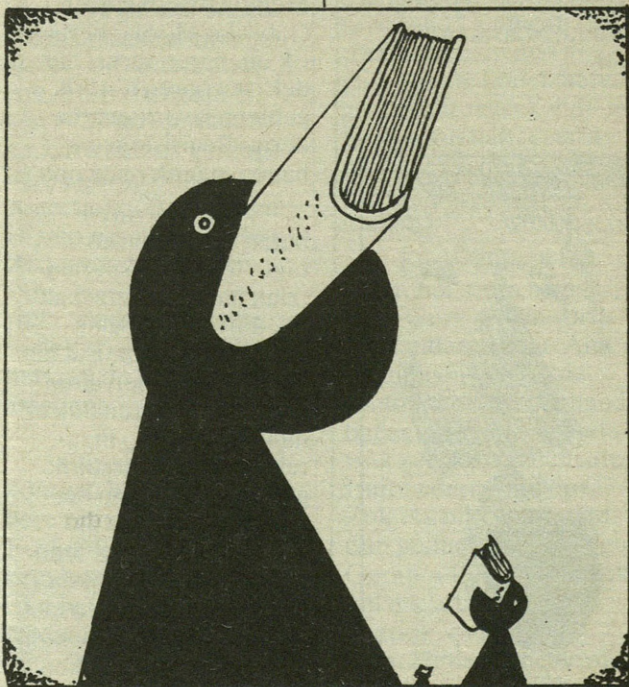
Diru urritasun honek monitoreak kontak-tu pertsonalaren bidez lantegietara urreratzea dakar, eta ez, konbokatoria publiko bat irekiz. Kontuan eduki behar da, monitore hauek, beren borondate guztiaz egiten dutela lana; daudeneko baldintzak ez baitira inolaz egokiak: ez lan kontraturik, ez seguritate Sozialik eta, gaineraxe, soldata lotsagarriekin.

Nahiko monitore ordaindu ezinak, lantegietan sartzea nahi duen jendearen mugatzea dakar. Aurten adibidez, argazkilaritza, margolaritza eta keramikako lan-

tegiak, onar zezaketen kopurua gainturik, matrikula epea goiz itxi beharrean aurkitu dira. Lantegi denak kontutan harturik, sortzirehun bat izan dira, aurtan matrikulatu direnak. Dena dela, U.I.E.ek datorren dagonilean bigarren matrikula epea irekitzeko asmoak ditu, beti uzten baitira plazaren batzu.

Kurtsoa bukatzeran doan garaian, lantegien fruituaren erakusketak bat egiten da. Duela bi urte arte Unibertsitatearen bertan egiten zen, baina, ekintza herrikoia goa izan zedin, Bilbon egitea pentsatu zen. Honela, joan den urtean, Aurrezki Kutxa Municipalak Elkano kalean duen erakustokian egin zen, aste oso baten barruan; hitzaldiak, musikaldiak eta anitz ikuskizun muntatu zirelarik bertan.

Aurtan ere, espero dugu lantegiak bizirik jokatzea eta, udaberriaren amaierarako fruitu berrien jabe izatea.

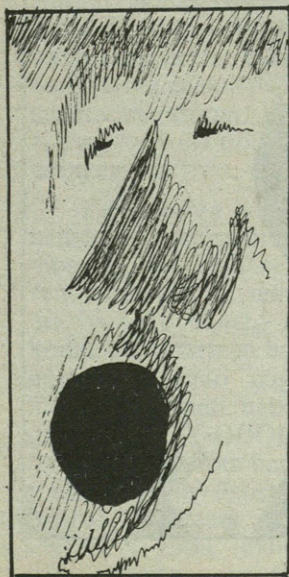


BERTSOLARITZA

bertsolari gazteen txapelketa prestatzen

RUFINO IRAOLA

Atzo zela kontu eta urte t'erdia igaro da Euskal Herriko bertsolari gazteen txapelketa ospatu zela Zaldibin. Egun gogoangarria, benetan. 1.979ko Martxoaren laua.



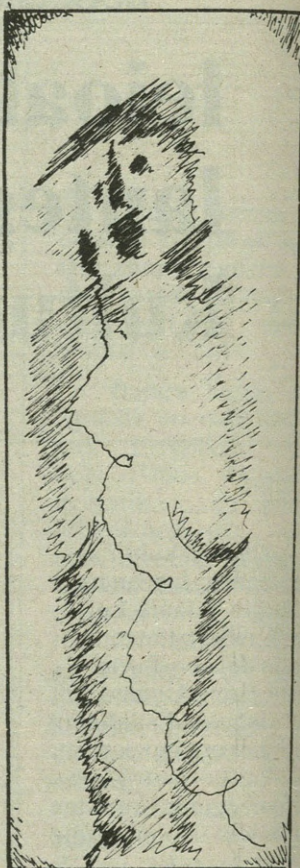
Gogoratuko zarete-nez hamasei bertsolari goiz partetik eta zortzi onenak arratsaldez. Txapeldun Itsasondoko Mendizabal; bigarren Gabiriko Murua; bertsorik onenaren saria Olalde; herriaren botorik gehiena jaso zuena Telleria; Begiristain ere hauen atzetik opoz opo.

Aldakuntzaren batzu egin beharko ditugu, lehengo esperientziak hala eskatzen bait du, aurrekotxapelketatik hurrengora. Eta bat aipatzekotan herriaren eritzia juraduenekin ez nahastea izango litza-teke. Herriak, grazirik gehien egiten dion bertsolariari emango dio bere kopa eta kito. Izan ere oso problematikoa baita. Bertso saioa osorik entzun gabeko askok ematen du botoa azken momentuan han gertatu delako.

Baina ez zen aurreko hori hemen aipatu nahi genuen gauzarik printzipalena, berriro datorren urteko txapelketa eratzen hastera goazela, baizik. Edo-ta hobeto esan, antolatzerik dagoen ikusten hastera goazela. Guk baietz uste dugu eta azkeneko esperientziak nahiko optimista irauten erazten digu. Izan dezakegun oztoporik haundiena diruarena izango dela pentsatzen dugularik, saiatuko gara aipatu oztopo hori paretik kentzen.

Udaletxeko Kultur eta Kirol Komisioaren babesean sortuko dugu batzorde bat eta hark zuzendu beharko du txapelketa osoa.

Lan bat oso inportantea, gure ustez, Artxanberriren zenbait bertso publikatzea izango da. Esan dezagun pertsona bat ari dela dagoeneko haren hainbat bertso biltzen. Ez bertsoak bakarrik, bertso baikoitzak duen historia guzia ere bai.



Artxanberri hain bertsolari ona izanik ere, papererako ezer guti utzi zuen, han-hemenka herriaren gogoramenean-barreiatutik, baizik.

Bertso jasotze lan hori bakarrik egiteko hain lan gaiztoa denez, Euskal Herri osoaren laguntza eskatzen dugu eta haren bertsorik, pasarterik e.a. eman dezakeen inor balego dei beza 88 43 53 telefonora Rufino Iraolazaz galde-tuz. Behar izanez gero, deitzen diguten leku hartara geu joango ginateke gauzak sustraiagotik jakin ahal izateko.

Ez genuke gehiegi aurreratu nahi eta gaurkoz hemen uzten dugugai hau; denbora doan adinean joango gatzaz-kizue berri ematen.

euskaldun gazte bat

OLABARRITAR
MARKOS

Gure lur eta herri hau, Europa-ko zaharretarikoa izan arren, oraindino ez da zahartu. Beti gazte ta bizkor jarraitzen du. Herri bakoi-tza, arbola bat bezala, bere fruituetatik ezagutzen da. Era askotako fruituak ekarri ditu, eta ekartzen ditu gaur egun ere Euskadi-k. Zer pentsatuko zenuke zuk, hoge ta sei urteko gizon gazte bat, hain epe laburrean, askorentzat eredu ta ispillu egin zela esango banizuke?

Dima, Bizkai-ko herri politan. 1901. urtean jaio zen mutikotxo bat. Aurten, beste urteetan baino gehiago entzuten da bere izena. Nor da euskaldun gazte hori? Eta zergatik entzuten da horrenbeste orain bere izena? Zer egin du bere bizitza laburrean hain famatua izateko? Zer bait esango dizut, irakurle, azkeneraino jarraitzen badidazu.

Euskaldun gazte horren izena da DOMINGO ITURRATE ZUBERO. Gorputzez makala ta argala, baina izpirituz eta animaz kementsu ta gogorra. Madagaskar-en esaten da: «Izpirituagatik gara gu

gizakiak». Zure izpiritua asko balio badu, zuk asko balio duzu. Hori egia izanik, aitortu behar dugu euskaldun gazte honek asko balio duela. Txikitan, Jaungoikoaren deia entzunda, sartu zen Algorta-ko Trinitarioen seminarioan. Gero, ikasketa nagusiak egiteko Erroma-ko Gregoriana Unibertsitatera bialdu zuten. Ikasketak guztiak ederki bukaturik, abadegintza hartu zuen 1925. urtean. Bien bitartean, bere gorputza gero ta makalago doa. Baina haren izpiritua beti kementsu, beti adoretzu.

Nondik datoz gaur munduko ezbeharrak? nondik datoz gaur munduko heriotz asko, munduko kalte asko? Gehienak sortzen ditu gure arteko maitasun ezak, gehienak sortzen ditu gure artean bizirik dagon gorrotoak. Ez zen ikusten holakorik Domingo Iturrate Zubero-ren bihotzean. Euskaldun gazte hau oso osorik maitasun hutsa zen denontzat. Ez zen inorentzat etsaia; denontzat zen laguna ta adiskidea. Gaur egun munduan — Euskadi-n ere bai — gogorkeri larregi ikusten da; urko-la-



JAUNGOIKOAREN OTSEIN
AKRAMENTU DEUNAREN DOMINGO
(Icurreate Zubero)
IRUKOIZTARRA

gunaren bizia arbuiatzen da; bata bestea hiltzeraino heltzen gara. Ez zen inoiz aurkitu horrelako fruitu gaiztorik Domingo-ren bihotzean eta izpirituan. Pake zalea zen, pake sortzaile ere.

Erroma-tik Euskal Herrira itzuli zen 1926. urtean. Baina tuberkulosis edo birietako gaixoa zuenez gero, bialdu zuten Belmontera (Cuenca), lurralde hartako eguraldi otz eta sikuak osasuna emango ziolakoan. Baina alpe-rrrik. Herri honetan hil zen 1927-ko apirilaren 7-an. Urte batzuk geroago haren gorpuzkinak Algorta-ko Trinitarioen elizara eramán zituzten, Redentor deritzan elizara, hain zuzen. Horrela, euskaldun gazte honek euskal lurrean hartzen du bere azken atsedena.

Eliza gure Amak kontuan hartzen ditu bere seme kementsuak. Euskaldun gazte hau begi bistan dago euretariko bat izan dela. Horregatik, hil zenik hona Aita Domingo «otsein» tituluarekin goratua izan da, Jaungoikoaren «ot-

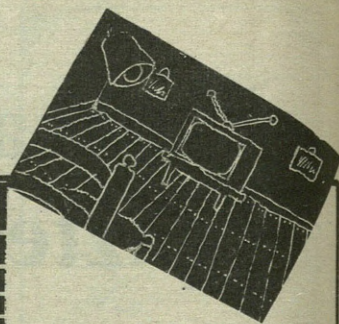
sein». Horrek esan nahi du dima-ko seme hau aldarako bidean sartzen den gizon edo emakume bati titulu batzuk ematen zaizkie: Lehen «Jaungoikoaren otsein», bigarren «agurgarria», hirugarren «doatsua», azkenengoz «santua».

Noiz edo zergati ematen zaio norbaiti «agurgarria» titulu hori? Jaungoikoa bihotz guztiz maite izan duenari; urko-lagunari benebenetan lagundu dionari; urte askotan norbere anima pekatu-rik gabe izan duenari; norbere egin beharrak, denak, zintzo ta leialki bete dituenari; Kristo-ren maitasunagatik neke ta oinaze asko jasandituenari.

Ez da, ez, gauza erraza «agurgarria» titulu hori lortzea. Hala ere, etorri da epea euskaldun gazte horri titulu hau emateko. Eta Aita Santu berberak eman dio urriaren 11 egunean. Horrek esan nahi du Dimako gazte honek bera-ganatu dituela ekandu ta birtute guztiak, ezertariko epeltasunik gabe: biziki, ikaragarritzko mailan!

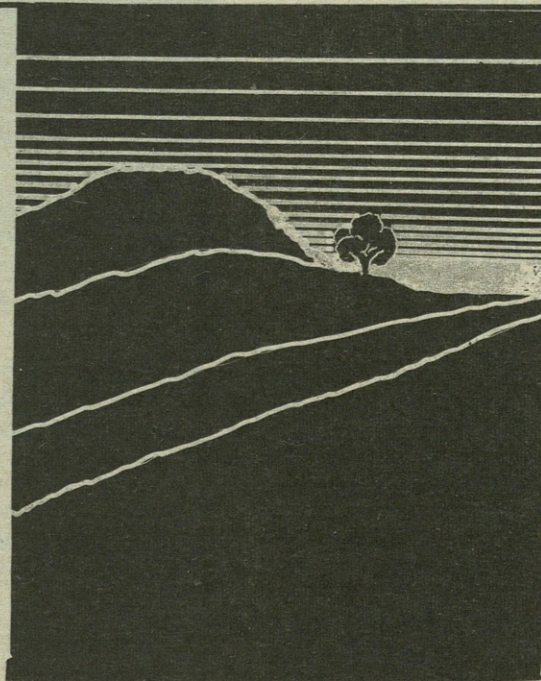
Euskaldunok ba dugu, bai, nora begiak jaso. Gure artean sortu zen landarea dugu Aita Domingo Agurgarria. Landare ori arbola handi bat egin da, eta bere adarrak zeruraino heldu dira fruitu ederrak emanez. Zuk eta nik, eta euskaldun guztiok, maite dugu Gernika-ko Arbola. Zuk eta nik, eta euskaldun guztiok, ongi egingo dugu Dima-ko beste arbola hau ere maitatzen badugu bihotz-bihotzez.

igande arratsaldean



Mahai aurrean nago eserita. Nire inguruan liburuak. Ez dakit zenbat izango diren gai, neurri, itxura... desberdinetakoak baititut. Hoiek dira gaur arratsaldeko nire lagunak. Igande arratsalde batek izan dezakeen lasaitasun faltsuan heurek emango didate nire txokoan iharduteko aukeragogotsua. Lasaitasun faltsua esan dut...

Lehen solairutik piano baten nota tristeak iristen zaizkit. Hiruzpau urtetan zehar pianoa jotzen ikasi nahian dabilen neskaren hatzamar estrebeek tristura sorterrazten dute nigan. Zergaitik izan behar hain ilun instrumentoak jotzen ikas-metodoak? Txistu-soinuaren goibelaldiaz ausartki hitzegizuena Pio Baroja izan zela uste dut. Geroztik kontrako asko izan du teoria honek. Baina, agian, txistua jotzen ikasten ari zen norbaiten soinua hartuko zuen donostiarrek erreferentzi gisa... eta honela izan bazen kontrako hauen hasarrealdiak ez zuen justifikapenik izango. Neri dagokidanez,



JOSEMARI VELEZ
DE MENDIZABAL
«MENDIAGA»

behintzat, gogojauzketara errezen darakeen instrumentoa apianoa daukat, lehen solairutik datozkidan notei zor.

Bestalde, aldame-neko etxebizitzako teleikusleen ara eta zantzoak entzun ditzaket. Arratsalde honen ixiltasuna aparailu-ahaltzuaren izpiek austen dute, piano eta telebistaren artean sortutako melodia artegagarriak etxe osoa inguratzen duelarik.

Eta instrumentoa jotzen ikasten ari den bitartean, ia zergaitik ez

den ikasleak oro hiriko bazterrik bakartienean eraikitako etxe haundira biltzen pentsatu dut. Era honetan, lehen solairuan Klarineteko ikasleak batuko lirakeke. Bigarren Saxofonekoak. Hirugarrenean Bibolina ikasten dutenak... Instrumento-mota beste solairu euki beharko luke eraikuntzak. Behekoan, behar den bezala, taberna. Neska-mutilen joango lirakekeen gurasoek dzangada bat egin zezaket.

Astean laupabost egunetako ihardunaldiaz nahiko izango lukete,

instrumentoa etxeratzea erabat galerazia izanez. Astakeria...?. Irakur nire lagun bati arestian gertatutakoa:

Bost seme-alaba ditut eta aurreko lauak Arrasateko Akademia Musikalera doaz, musika ikasten duten batera instrumento bana menderatu asmoz dabiltzalarik. Bibolina, klarineta, Txistua... Bostgarrenak, aurreko hasteko zela, aitari hurbildu eta honela aitortu zion: «aita, neri bateria gustatzen jat».

Ez al duzue uste aita horrek Etxe Bakartiaren gaineko nire ideia gogoz defendituko lukeenik? Baietzkoan naukazue.

Zer esan TB-az? Hobe dut ixiltzea. Hirugarren katea horrek salbatuko ote gaitueneko itxaropen arriskugarrian bizi gaitezke oraindik.

Bitartean, kotoiezko tapoiak belarrientzat. Honela, behinik behin, gure adimena ez du izpi liluragarri bezain kaltegarri hauen eragina sufrituko. Eta hau ba da zerbait.

**Munduaren bisagrak
mogitu arazteko ez da inolako
giltza berezirik behar; aski da
tabakoa bukatzean izkineko
estankoan judeotar bat ala
bonba atomiko bat erostea.**



MARRAZKIA: JOSE MARI ALEMAN

ZERUKO ARGIA

«Zeruko Argia»k bere lehen etapan argitaratu zuen azken aldizkarira iritsi gara. 1936. urteko uztaillean argia ikusi zuen 211. zenbakiarekin, alegia. Egia esan, gutxi soma daiteke guda sarraskitsu baten hasieran gaudela, aldizkariak eskaintzen duen mamia soilik aztertuz, behintzat. Antzik ere ez zaio ematen. Horregatik, eta gauza kurioa bezala, hona hemen garaiean egiten zen publizitatearen lekuko bat.

ASPAIME

Garatzak (pastilak)



Zertaz egiñak

Gozagarria esne ona eurenko bost; regaliz zuma eurenko bost; diokidio zuma; mileko iru; bei muñ zuma; mileko iru; Gomenol, mileko bost; gozagarri menta-anizua, garatz bat egiteko naikoa.

ASPAIME

Erabat kentzen dute:

EZTULA

ondatzen dituzte-ta este-estutze, maranta, eztari ta zintzur miña, eztaigaitzeko ta biriketako, alpete, itz batean, asnatoki oso-roko miñak.

ASPAIME GARATXAK beste ezagun guzian gañetik daude. Ezta egoki ta inkintu-go ik. Agorako goxoak. Sendagai urintsu ta arñen zuma berak bakanik dute. Ezta us-telzen. Eta beti azkar, bizi ta agudo eraso

tzen die asnas-bidetako gaitzi, ortik bai dator ezututa atсандitzea.

ASPAIME GARATXAK agintzen dituzte sendalariak.

ASPAIME GARATXAK nai dituzte gaxoak.

Beti eskatu egiazko «Pastillas Aspaime» ta ez artu oien ordeko, ezer gutxi balio du-tenak.

Aspaime garatzak pezeta batez kaja saltzen dira botika ta drogeria nagusienetan eta bidensabar utsean ematen da beste kaja bat saketan erabiltzeko ondo datorrena.

SOKATARG sendagaitegi Sendagai Berezia. LANTEGIA TER KARIKAREN 16^{ean} 1/utizkita 50.791, BARCELONA.

BEAR-BEAREZKO OARA.—Aspaime garatzakin bezin agudo ta oren ondo EZTULA beste oien antzekoekin ezin dala kendu, ta gaurkoan oiek bezalakorik eztagoia adierazi ta sinetsierako SOKATARG Sendagaitegiak ara zer egin duen.

Naikoa dezu SOKATARG sendagaitegiari, iragerki auxe ebalita bialdu. Berorta-ko bialiko dizkitz «Pastillas Aspaime» oiek utsean. Ortarako ebaki su kari-estalki ide kiaren bafuan sartu bost zentimoko selu batekin, ta gañetik bi zentimoko selu jañi.

ARDO-EGINTZA



ARDOAK EGITEN DIRA

Ardotegiak Alcazar de San Joan'en

(Ciudad Real)

Loidi ta Zulaiķa

Urutidazkin edo Telegrafoa: «LOIDI»

ETXE ONEN LAN NAGUSIA

MEZA SANTURAKO ARDO ZURI GOZOA EGITEN DA

Iruña'n, (Mercaderes, 13) Eusebio Garicano, Ordezkarria.

Donostia

titiriteroak

PERGAMINOAK



literaturaren irakaskuntzaz (edo erredakzino kaskarrak zein politak ziren)

«Maisuek obra batzuk inposatu nahian, berauek ikasleek ulertu gabe edota, ikasleei ulertarazteko behar den ardura gabe, ia-ia buruz ikastera behartuz, literatura gorrotarazten zuten. Literatura gorrotagarri bihurtzen zuten, zeren hain arido eta latz bilakatzen zuten, ikasleak esaten zuela: literatura hau baldin bada, fisika edo beste edozein gai nahiago dut»

JUAN RULFO

Juan Rulfo titiriteroa eszenario honetara ekarri badut, ez da, bere azalpenek esanahi berezia dutelakotz edo pedagogian edo literaturaren irakaskuntzan autoritaterik handienetarik bat dadilako, baizik eta deklarazio hoiek gaurkotatuna baitute. Orain dela bi astetako Bilboko «Hoja del Lunes»-en ageri ziren.

Nik uste dut, denok bat etortzen garela, edo aspaldidanik genekien zerbait dela berak aitorturikakoa.

Hark aipatu duen irakaskuntzaren akats hori, ez da soilki literaturan gertatu eta noski, orain esango dudana,

adibide bezala bihoakizue, gainerako beste alorrei dago-kie baita ere.

Normalki, literaturarekiko jarrera bi eratakoa izaten da: irakurtzekoa edota kritikatzekoa. Baina bada beste ikuspegi bat, literatura posible egiten duena eta gutxien hartzen dena: EKITEKOA edo SORTZEKOA.

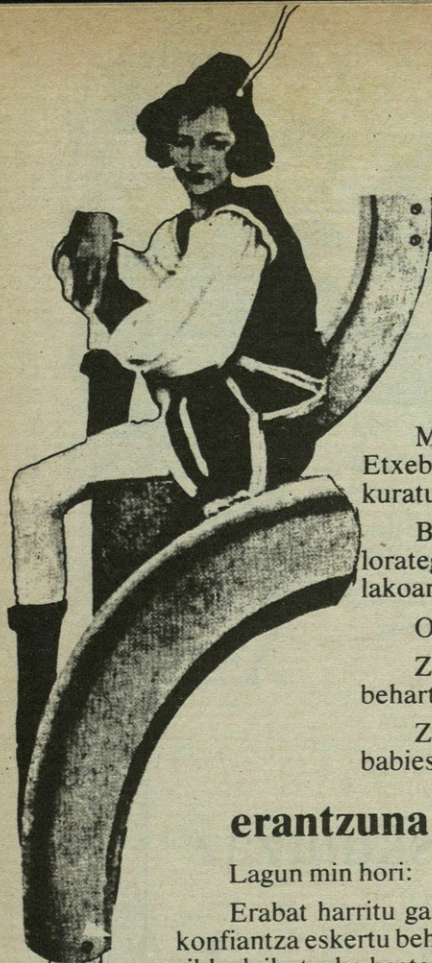
Eta termino honen barruan (berdin zait beste edozein terminorik) kantatze, kontatze, erreztatze eta idaztea sartuko lirake.

Begirada arinez gure kolegiartzaroari behatzen ba-

diogu, zentzu honetan jasotako saiakera bakarrak, orduan egin genituen erredakzio kaskar, bakun eta tristemak direla ikusiko dugu. Bainan noski, apur bat hazten denean noizean behinkako idazteko ohituratxo hori moztu behar da, haurtzaro ametsetan ezin baikara geratu. (Soberano es cosa de hombres.)

Unibertsitate mailan, bi jarrerok agirian ditugu: idazteari ekin ezin diogu; eta ez ahantz, literaturari izatea ematen diona dela.

EL TITIRITERO
ZALAKAIN



TITIRITEROEN BUZOIA (konsultorioa)

Lagun min hori:

Maite zaituztet, eta guziengan ari natzaizue pentsatzen lerrotxo hauek idaztean: M. Etxebeste, Irastortza, Uria, Zalakain eta ezagutzen ez zaituztedanak ez zaitezte arren-kuratu: idatz...

Beno, ez nuke nahi ene problemekin zuek aspertzeko arriskuan erori; batez ere lorategi asuntuez gehiegi ez dakizuela suposatzen bait dut. Dena dela, zerbait badakizue-lakoan nago. Adibidez gure Huanamari landarearen berri; Oker?

Ondo, ba «bihi»-ra (al grano, gazteleraz):

Zer gerta lekiok nik dakidan bati, «flex»-ean lizunkeriak egin ditzagun etzatera behartu baino lehen porrette bat erretzera behartu banu?

Zuen erantzun zuhurra itxadoten zigarrillo enbokilatu bat erreko dut. Ez adiorik babies.

erantzuna

KATTALIN
(txu loraedeerraaaa)

Lagun min hori:

Erabat harritu gaitu zure misibak eta ezer esan baino lehen guregan uzten duzun konfiantza eskertu behar dizugu, ez bait da normal izaten hain gai pertsonal eta intransferribleak ikutzeko besteon kontseilua eskatzea.

Haseratik lorategiaz gure ezjakinduria aipatzen duzunean oker zaudela esan behar dizugu, zaila bait da Euskal Herrian gu baino lorazalerik handiagoak aurkitzea:

Hala ere, eta zure gutunaren «bihi»-ra joanaz, lehen inpresio batetan garbi dago nahiko gurditxar («carroza» irakur bedi) ari zarela bihurtzen. Bestela ezin izan dugu explikatu Huanamari delakoari buruz hain injenuitate handia agertzea. Porrette hutsak berez balio afrodisiakorik ez duela alde zurretik jakinda, badakizu zer ez duzun egin behar «lizunkeria» horiei amaiera zoriontsu bat eman nahi badiezu. Honen orde, prestatu ezazu Marihuana (ui, barka! Huanamari) piska batekin batera baratxuri hortz erdi bat kanelaz hornaturiko tomate piska bat. Ekintzari dagokion koltxoia ren azpian nahasketa hori irakiten jarri, eta limoi usaineko lurrin bat sudurretan nabaritzen hasten denean, hori da mementurik aproposena plangintzatutako «lizunkeriak» aurrera eramateko.

Besterik gabe, eta zure hurrengoaren zain,

TITIRITEROEN ASANBLADA KONTESTATARIOA

ASTE
HONETAN
GOMENDATZEN
DUGU...

«titiriterograma lehiaketa» nomber uan

Aspaldi esan genuen guk lehiaketen kontrakoak ginela, erabatekoak gainera. Horren arauera, «titiriterograma lehiaketa» hau antolatzea deskontzertantea izan liteke. Baina, populuaren eskaera handiaz eta guk ere burua finkatu dugunez, maximalismotik erreformismora pasatu gara. Beraz lehiaketa bat duzue, baina konpetibitaterik gabe. Ongi aterta korreoz bidaltzen duzun guztiontzat izango dira sariak. Beraz, aurrera, eta konpromezurik gabe bidali ezazue.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
A												
B												
D												

- 1.— Euskal kantaria: $\overline{B4} \overline{B10} \overline{A7} \overline{E11} \overline{A9} \overline{A10} / \overline{E3} \overline{B2} \overline{D8} \overline{D3}$
- 2.— Izenorde erbatiboa: $\overline{E10} \overline{A8} \overline{B11}$
- 3.— Txokolateaz egiten da (artikuluaz): $\overline{D6} \overline{A6} \overline{D1} \overline{D9} \overline{A12} \overline{E7}$
- 4.— Gipuzkoako herria: $\overline{D11} \overline{A3} \overline{B3} \overline{B9} \overline{D10}$
- 5.— Galdera: $\overline{B7} \overline{D7} \overline{A11}$
- 6.— Hau esatean sudurra luzatzen zitzaion Pinotxori: $\overline{A5} \overline{B5} \overline{E5} \overline{B12} \overline{D2}$
- 7.— Egunero egiten dugu: $\overline{D12} \overline{A2} \overline{E12} \overline{B6}$
- 8.— Hemen (euskerazaintzaeraz): $\overline{E2} \overline{A1} \overline{E6} \overline{D4}$
- 9.— Tantalioaren sinboloa: $\overline{E4} \overline{E8}$



TITIRITEROEN KUTXA (lehen zirrikitutan zena)

Hasieratik konturatuko zinatenez, TITIRITEROEN KUTXA sail honen xedea lehenago ZIRRIKITUTAN zenarena bezalakoa izan da, hau da, bidalitako poemak, ipuinak edo antzeko guztiak argitaratzea. Era berean gu bezain berri eta gazte diren idazleen lanak izan daitezzen bilatu ohi dugu. Oraingo honetan, aurrekoak baino askoz ezezagunagoa den idazle gazte bat dakargu, eta benetan lotsagarria deritzogu anonimato horri, uste bait dugu mutikoak beste zer edo zer gehiago merezi duela. Zuekin —bere maisutasunaren forgatza— bere prosa miresgarriaren zatitxo bat:

mespretxua

Gazte xarmant bat aurkitu eta «izan zaitzez ni laguntzeko bezain bihotzoneko» erregutzen diodanean, eta bera erantzun gabe pasatzen denean, bere isiluneak honako hau esan nahi du:

Ez zara titulu famaturik duen inolako dukerik, ezta zelaien haizeek eta hauek zeharkatzen dituzten ibaiek epeldutako larrua, begi orekatu eta lasaiak, eta larru gorriaren jarrera dituen amerikar sendo bat ere, non diren ez dakidan itsaoetan zehar eta ozeano zabaletan zehar ez duzu inolako bidaia egin. Ondorioz, zergatik nik, gazte xarmant honek lagundu behar zintukedan?

— Ahazten ari zara erasoaldi handiez kaleetan zehar pasatzen zaitudan ko-txerik ez dagoela; ez ditut zure gorteko

zaldunak ikusten erdiborobil estuan per-sekatzen zaituztelarik eta, bedeinkape-nak murmuratuz, zure atzetik doazelarik; zure bularrek zamarran perfektoki estuturik dirudite, baina zure gerria eta izterrak opresio horren konpentsazio gisa dituzu; tafetan plegatuzko soineko bat daramazu, joan den udazkenean hain-beste alaitu gintuenak bezalakoa, eta, hala ere, noizean behin (gorputzeko he-riotze arrisku horretaz) irribarre egiten duzu.

— Biok arrazoia dugunez, eta ez gai-tezen irrebokablementean egiaz kontura, nahiago dugu — ez al da hala? — bakoitza bere etxera joatea.

FRANZ KAFKA

HIRI, MIKEL, BIHOTZ-MINEZ

1980.eko uztailaren 22an, U.E.U.n. Egun hartan sei «bertsolari» lehenbiziko aldiz plazaratu gintuan, gai-jartzaile heu hintzelarik. Gaur Hazilaren 10ean; lurrean utzi dituk maite izan dituan lagunak eta herria.

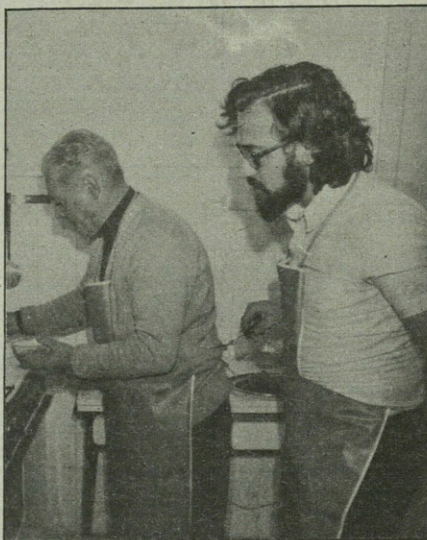
Hi ere hasi hintzen bertsotan, taldean eginiko «Konmutazio» liburuaren aurkezpenean heure bertso batzu jarritz. Gogoratzen al haiz?. Horretaz izan gintuan hizketan U.E.U.ko pasabidean euskara ikas-terko zuek egindako makina hura ikusten genuen bitartean.....

Bertso hauen bidea, hik lehenbiziko aldiz plazaratu hituen «bertsolariorik» omenaldi txiki bat eskaini nahi diagu, inon entzuten edo irakurtzen baldin bahago, poztu egingo haizelakoan.

Astelehenean etorri zaidak
Abadiñotik berria
hori niretzat bai izan dela
benetan hunkigarria.
Mikel, laguna, eten diate
bizitzaren lokarria
ta beti hitaz oroituko duk
hik maite huen herria

Hogeitazazpi urte hituen
gorputz-arimen gainean
euskaldun fina izan hintzen hi
beti laguneren artean.
Orain utzi duk bizigogoa
bideko bazter batean,
mundu honetan izan gabea
izango al duk bestean?

Amarengandik jaio izana
halere Herriarena
inork sekulan ez dik ahaztuko
munduan izan haizena.
Heure barrutik atera huen
bihotzikana haundiena
Zergatik beti hil egin benar
maitatzen ba dakiena?

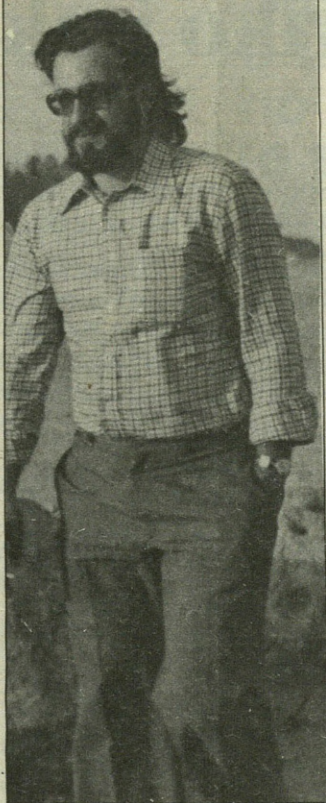
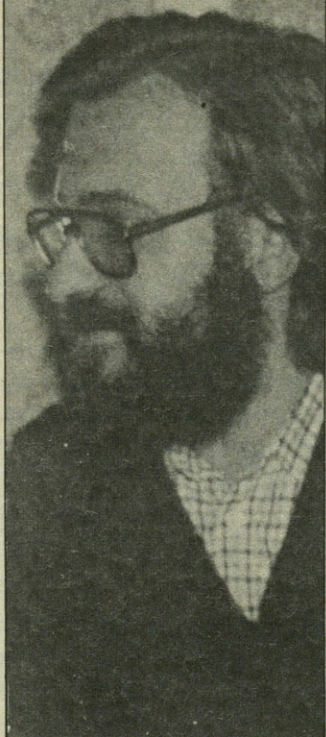


Heriotz hotzak sega zorrotzez
ebatsi zizun bizitza
pizti zikinak hobe zukeen
hain goiz azaldu ez balitza.
Berria heltzean guztiz izoztu
zitzaigun hortzean hitza
zuk ereindako hazi bizitik
sortuko zaigu haritza.

Mikel Alkorta Andonegiri
heldu zaio istripua
Herio hotzak aukeratu du
euskaldun amorratua.
Hainbeste tanta izerdi zintzo
segundu batek ostua
frutu ematen hasia zena
bidean datza gorpua.

Aurten Iruñan bertso aurkezten
zebilen boza da ixi
irribarrezko aurpegi hortan
begiek ezin ikusi.
Seme aparta zaituen lurak
odola dizu irentsi
seme berrien bihotzetara
bihur dadin bihar etzi.

Ez leike izan alferrekoa
zenedukan esperantza
zerurik dela egia bada
argitu gure zalantza.
Konta zuk Mikel nolakoa den
hor euskaldunen bizitza
egia al da ikasten dela
goizero bertsolaritza«



Mikel laguna esan didate
joana zarela betiko
baina ba dakit elkar dugula
laster berriz ikusiko.
Seguru nago puntuak jartzen
ari zarela polito
erantzutera kolpe batetan
naiz zugana etorriko.

Bertso saioan zu zinen izan
zuhurra eta zorrotza
nire gogoan kantari dabil
oraindik zure abotsa.
Ez da isilduko mila urtetan
niregan zure bihotza
nork dio bada etorri dela
zuganaino heriotza

J.R.BILBAO

Herriak ez du inoiz ahaztuko
bere alde zegoena,
guregan beti izango duzu
txokorikan beroena.
A! zer egia hainbat gudarik
gogoz sinesten zuena
azken arnasaz ez dela hiltzen
Herriak maite duena.

Ondo beteta daramatzazu
zure esku gogotsuak
beti gidatu zintuen Mikel
Herriaren zerbitzuak.
Euskal zeruan piztua duzun
hain izar dizdiratsuak
bide onetik gida ditzala
gure gogo ta pausuak.

Lehenengo aldiz kantatu nuen
zuk, Mikel, gaiak jarrita
ez al zen izan bene-benetan
saio huraxe polita?
Oraintxe ere nahiago nuke
hemen bazeunde zirika
nora joan zara Mikel maitea
hain gai tristea utzita?.

AZKOITI

**Gorputza dardar jarria zaigu
bihotza arnasa gabe
gazte izanik urratzekotan
zenituen hainbat bide.
Nola joan zinen kolpe batean?
goraintziak adiskide!
oraindik ere sinestezinik
guztiz hunkituta gaude.**

**Sinesmen kontu horretan ginen
eritzi desberdineko geure artean
eztabaidarik
ez dugu dagoeneko.
Baldin zerurik goian badago
sar zaitez hara betiko!
zuk buka gabe utzitakoak
guk baititugu beteko.**

**Azaroaren bederatzian
beti izango naiz goibel
udazkena da eta lurtean
erdi hilik mila horbel.
Euskaldungintzan ez zinen izan
beste asko bezain epel
hori besterik ez balitz ere
gogoan zaitugu MIKEL!**

JR. ETXEBARRIA (Txepetxa)

Hik lehenbiziko aldiz kaleratu
hituenok.

euskal herriko irakaskuntza

Baskongadasetako irakaskuntzaren zati haundi bat behintzat Eusko Gobernuaren esku dago. Bertako lurralde zati haundi bat euskal eskualde deklaraturik dago. Euskal eskualdeetako hainbat herri euskalduntzat hartu ohi da. Herri hoietako hainbat eskolatan haur euskaldunak daude. Herri ttikietako eskola askotako gehiengoa euskaldunak daude. Herri ttikietako eskola askotako gehiengoa euskalduna da. Eskola hoietan ikasleetariko gehiengoa euskalduna izanik ere, irakasleetariko gehiengoa erdalduna da. Eta euskaldun direnetariko askok erdaraz eskolatzen ditu haurrak.

Elebitasun dekretuak gurasoei eman zien seme alabek kasketak zein hizkuntzatan egin behar zituzten erabakitzekeo eskubidea. Elebitasun dekretuak argitaratu ondoren, hainbat guraso agertu da herri euskaldunetan, euskaraz seme alabak eskolatzea kaltegarri dela uste duena. Erdaraz haurrak eskolatzea euskaraz egitea baino hobeago omen da. Euskaraz eskolatzeko arriskua gainditzeko zirti-zartako erabakiak hartzen ari da guraso asko: erdara bakarrik irakasten die hurrei eta kitto. Euskaldunak gehiengoa diren eskoletan erdaraz eskolatzen jarraitzeko gehien erabiltzen den arrazoa

hauxe da: Eskola hoietako gurasoen gehiengoak ez duela nahi euskaraz eskolatzerik, alegia.

Guraso askok, oster, esaten du bere alderdikoen artean sarri eztabaidatu dela problema hori eta haien eritzia hauxe dela: Euskaraz ikasketak egitea kaltegarri dela, alegia. Hala ere, ikastolak bultzatzea ongi ikusten dute. Ikastoletan ere euskaraz egiten dira ikasketak (teorian, behintzat); baina, hala ere, ikastolara haurrak bidaltzea ona omen da; eta gauza errespetagarria.

Eskola estataletan euskaraz ikasketak egitea, oster, aurrarentzat kaltegarri da guraso hauen ustez.

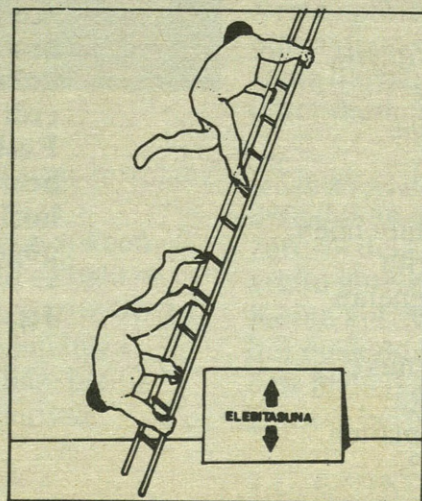
Goiko esferetan, ordea, entzun ohi da ez dagoela nahiko irakasle euskaldun. Hala ere, maisu-maistrek, beraiek, lortu zuten euskarazko eskolak beraienez jartzea. Aginta-

riak beti izan dira oztopo asunto horretan, gaurdaino behintzat.

Agintariak maisu tituluak ez duten idoneoak jarri dituzte hurrei euskarazko eskolak emateko; baina euskara sekula ez ikasteko kondizioetan ari dira euskara irakasten. Agintariak, oster, ez dute permetatu maisu titulua ez duten euskaldun prestatuek, irakasle erdaldunen orde, haur euskaldunak eskolatzea. Eta hauek bai lortuko luketela haurrak ongi eskolatzea.

Baina, hala ere, Eusko Gobernuak aldarrikatzen du berak gogor egingo duela lan euskal irakaskuntzaren alde. Dena dela, azken bi urteetan aurrerakuntza gutti egin da alor honetan; ezfortzu guttiarekin egin zitekeena baino askoz guttiago.

JULEN KALZADA



EUSKAL PRENTSA BARIK EZ DA EUSKAL HERRIRIK SIN PRENSA EN EUSKARA NO ES POSIBLE EUSKAL HERRIA

Harpidedun berririk gabe, Euskal Prentsak ez du etorkizunik.

Eta aldizkariok desagertuko balira, ondorio latzak izango lituzke horrek Euskal Herriko kulturarentzat. Gure Herriaren ondare eta gure nortasunaren ezaugarri den euskarak, elkarri aditzeko erabiltzen dugun tresna horrek, beren ateak zabal-zabalik irekitzen dizkioten komunikabide bakarrak galduak lituzke betirako.

Egoera honi erremedioa jartzeko, zure laguntza behar dugu.

**EGIN ZAITEZ ALDIZKARIOTAKO BATEN EDO
GEHIAGOREN HARPIDEDUN. BETE EZAZU
TXARTEL HAU.**

"Prentsa euskaraz" en izenean, mila esker.

Sin más suscripciones a la prensa en euskara no es posible la supervivencia de estos Medios.

Y la desaparición de estas publicaciones acarrearían unas graves consecuencias para la cultura de todo el País. El euskara, patrimonio del pueblo, vehículo nuestro de comunicación, elemento definidor de nuestra personalidad, perdería así los únicos Medios impresos en cuyas páginas encuentra una acogida total.

Para intentar salvar esta situación, necesitamos tu colaboración.

**SUSCRIBETE A UNA O VARIAS DE ESTAS
REVISTAS. LLENA ESTE BOLETIN.**

En nombre de toda la "Prentsa euskaraz",
gracias.



Boletín de suscripción

Izena
Nombre

Kalea
Calle

Herria
Población

ZK
N.º

Bizitza
Piso

Herrialdea
Provincia

ANAITASUNA

☐ Hamabostkaria. Urteko harpidetza: 1.500 pzta.
Publicación quincenal. Suscripción anual: 1.500 ptas.

ARGIA

☐ Astekaria. Urteko harpidetza: 2.500 pzta.
Publicación semanal. Suscripción anual: 2.500 ptas.

HERRIA

☐ Astekaria. Urteko harpidetza: 2.250 ptas.
Publicación semanal. Suscripción anual: 2.250 ptas.

Hartu nahi dut:
Deseo suscribirme a:

JAKIN

☐ Hiru hilabetekaria. Urteko harpidetza: 1.100 pzta.
Publicación trimestral. Suscripción anual: 1.100 ptas.

SASKI-NASKI

☐ Hilerokoa. Urteko harpidetza: 900 pzta.
Publicación mensual. Suscripción anual: 900 ptas.

X batez jar ezazu harpidetu nahi duzun aldizkaria.
Señale con una X la revista o revistas a las que quiera suscribirse.

Txartel hau bete eta gero bidal ezazu mesedez 495 posta kutxara, Bilbo, **PRENTSA EUSKARAZ** karta azalean jarritz.
Una vez rellenado este boletín, envíelo, por favor, al apartado 495 de Bilbao, poniendo en el sobre **PRENTSA EUSKARAZ**.

ORDAINKETA MODUA: Harpidea hartzen duzun aldizkariak zurekin sartuko da harremanetan ordainketa modua jakin dezazun.

FORMA DE PAGO: Cada revista, a la que se suscriba, se pondrá en contacto con usted para darle a conocer sus formas de pago.



Gure herriaren nahi eta izpirituaren arauera dihardugu

Horrexez, hain zuzen, Gipuzkoako 100.000 familiatik gora gutaz fidatzen dira.

Gipuzkoan bizi diren familia guzientzat, soluziobide aproposak sortzen ditugu beren Aurrezki, Kreditu, premiak... etab. konpontzeko.

Gure herriaren nahi eta izpirituarekin zerikusi estua duten hainbat ekintza ere burutzen dugu. Horrela, gure lurralde

honetako kultur, folklore eta kirol adierazpenetan parte hartzen dugu; euskal kulturaren aldeko ekintzak bultzatu eta babesten ditugu (liburu argitalpenak, literatur txapelketak, margolaritza txapelketak, kontzertuak eta koralak, hitzaldiak eta kultur asteak...) eta Euskal

Hiztegi Arauemailearen argitalpena bezelako proiektu garrantzitsuak burutzen ditugu.



**LA CAJA TRABAJA POR GUIPUZCOA
Y PARA LOS GUIPUZCOANOS.**

